

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Lina Sångberg

”Det som göms i snö kommer upp i tö”

- *En studie kring nya ägares
efterbehandlingsansvar för ”historiska”
föreningar*

Examensarbete
20 poäng

Handledare
Eva Lindell-Frantz

Miljörätt, Företagsförvärv, Försäkringsrätt

Termin HT 07

Innehåll

SUMMARY	1
SAMMANFATTNING	2
FÖRORD	3
1 INLEDNING	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Probleminventering	5
1.3 Problemformulering och syfte	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Metod och material	8
1.6 Disposition	10
1.7 Centrala begrepp	10
2 EFTERBEHANDLINGSANSVARET FÖR HISTORISKA FÖRORENINGAR	11
2.1 Inledning	11
2.2 Verksamhetsbegreppet i 10:e kapitlet miljöbalken	13
2.3 Nya ägares efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar	16
2.3.1 Vem är att betrakta som en verksamhetsutövare?	16
2.3.2 Övergångsbestämmelsen i miljöbalken.	20
2.4 Vilken förändring har skett i miljöbalken efter implementeringen av miljöansvarsdirektivet?	22
3 FÖRVÄRVSAVTALET	26
3.1 På vilka olika vis kan miljörättsliga garantier utformas?	27
3.2 Begränsningar med miljögarantier	28
3.2.1 Beloppsbegränsningar	28
3.2.2 Garantiernas begränsningar i tid	29
4 MILJÖSKADEFÖRSÄKRING	31
4.1 Inledning	31

4.2	Försäkringsvillkor	32
4.3	Vilka förvärvsrelaterade problem kan försäkringen lösa?	34
5	ANALYS OCH SLUTSATS	37
5.1	Efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar i miljöbalken	37
5.1.1	Verksamhetsbegreppet	37
5.1.2	Vem betraktas som en verksamhetsutövare?	37
5.2	Förvärvsavtalet	40
5.3	Miljöskadeförsäkring	41
	KÄLL-OCH LITTERATURFÖRTECKNING	45
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	47
	BILAGA A AKTIEÖVERLÅTELSEAVTAL	48
	BILAGA B AIG:S POLLUTION LEGAL LIABILITY POLICY	50

Summary

This essay clarifies how new owners of a company can be responsible for pollution that has happened before the acquisition. An important part of the decision of the responsibility depends on interpretation of the Swedish environmental for what consider as an activity and who is considered the operator. Furthermore the provisional regulation for the environmental code places an important role to allow a responsibility for as I define “historical” pollutions.

How the new European directive of environmental responsibility influences these questions in the Swedish environmental code is also subject area for the essay. The extent of the responsibility in Swedish law has been expanded after the implantation of the directive. The responsibility nowadays contains serious environmental damages which was not the case before.

A purchaser can avoid the responsibility under a period through the seller’s environmental guarantee in the purchase agreement. The essay has stated that environmental guarantees can be difficult to negotiate for a purchaser. The difficulties in negotiations can result in that the purchaser and the seller can feel insecure about the proposed acquisition.

One way for a purchaser and a seller to avoid the difficulties in negotiations is to buy an environmental insurance for the estate or the activity that the company operates. The seller then does not have to leave any guarantees about the environmental responsibility in the purchase agreement. If a responsibility arises the insurance company can pay for the clean up costs instead.

Sammanfattning

Uppsatsen handlar om hur nya ägare kan bli efterbehandlingsansvariga för föroreningar som har skett innan företagsförvärvet. I bedömningen om ett ansvar kan åläggas nya ägare blir tolkningen av verksamhetsbegreppet och vem som kan betraktas som verksamhetsutövare en viktig del. Dessutom har övergångsbestämmelserna till miljöbalken en viktig roll för att kunna ålägga ett ansvar bakåt i tiden.

Det nya miljöansvarsdirektivets påverkan på efterbehandlingsansvaret berörs även i uppsatsen. Omfattningen av ansvaret har blivit större i och med implementeringen, på grund av att ett efterbehandlingsansvar för allvarliga miljöskador nu omfattas av miljöbalkens regler.

En köpare kan undvika att drabbas av ett efterbehandlingsansvar under en period genom att säljaren lämnar garantier i förvärvsavtalet om verksamhetens miljö. Miljögarantierna kan vara problematiska att förhandla om utifrån olika aspekter och kan skapa osäkerhet för köparen och säljaren inför det tänkta företagsförvärvet.

Ett sätt för säljaren och köparen att undvika problematiken vid förhandlingen om miljögarantierna är att teckna en miljöskadeförsäkring för fastigheten eller verksamhet som ska säljas. Säljaren slipper därmed lämna miljögarantier eftersom försäkringsbolaget vid en ersättningsbar skada kan betala efterbehandlingskostnaderna som verksamheten orsakat.

Förord

Jag skulle vilja tacka min handledare Eva Lindell-Frantz för bra synpunkter och råd under uppsatsskrivandet. Ett ytterligare tack skulle jag vilja ge till Sofia Pettersson på AIG för all intressant information jag har fått om er miljöskadeförsäkring. Ett slutligt tack skulle jag även vilja ge Christoffer Benninge som trots svår förkylning tog sig tid att korrekturläsa uppsatsen.

Lina Sångberg

Lund 2008-02-08

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Idag har cirka 80 000 st. förorenade områden identifierats i Sverige. Cirka 40 000 st. av dessa utgör en risk för människors hälsa eller miljön. Erfarenheterna hittills har visat att efterbehandling av förorenade områden är tidskrävande, komplicerat och väldigt kostsamt. Det viktigaste styrmedlet för att utkräva efterbehandlingsansvar i svensk lagstiftning är 10:e kapitlet i miljöbalken. Kapitlet gör det möjligt att ålägga verksamhetsutövare, vars verksamheter orsakat miljöföroreningar, ett efterbehandlingsansvar. De statliga anslagen för att finansiera efterbehandlingsåtgärder har ökat de senaste åren. Statliga medel får endast användas om ett ansvar inte kan utkrävas enligt miljöbalkens regler eller äldre lagstiftning, eller om den ansvarige eller de ansvariga inte kan betala.¹

Den första 1 april 2007 införlivades Europeiska gemenskapens direktiv för avhjälpande av miljöskador (nedan även kallad direktivet).² Direktivets syfte är enligt första artikeln att fastställa ett ramverk för miljöansvar enligt principen att förorenaren betalar för att förebygga och avhjälpa miljöskador.

Det har knappast gått någon förbi i medias rapportering att vi har en högkonjunktur och att det i dagsläget, och sedan några år tillbaka, har genomförts många företagsförvärv i Sverige och i övriga världen.³ Vid ett företagsförvärv kan det finnas risk för en köpare att drabbas av ett efterbehandlingsansvar. En genomsnittlig kostnad för en statlig genomförd efterbehandlingsåtgärd i Sverige är cirka 40 miljoner.⁴ Ett krav kan därmed leda till att det tänkta företagsförvärvet inte blev en lönsam affär som det var tänkt från början.

Direktivet eftersträvar en ekonomisk säkerhet för att ansvarssubjekten skall kunna fullgöra sitt ansvar. En form av ekonomisk säkerhet är enligt direktivet att ansvarssubjekten tecknar lämpliga försäkringar för sin verksamhet. Enligt direktivets artikel 14 bör medlemstaterna utföra åtgärder för att uppmuntra verksamhetsutövare att teckna försäkringar för att få ett effektivt skydd mot de skyldigheter som följer av direktivet. Försäkringsformer som direktivet syftar på är olika typer av frivilliga miljöförsäkringar som kan täcka krav från tillsynsmyndigheter som en

---

¹ SOU 2006:39, s. 73 f.

² Dir. 2004/35/EG, Om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador.

³ Orrbeck, 2006, s. 14 ff.

⁴ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Verksamheter-med-miljopaverkan/Efterbehandling-av-foroerade-omraden/Laget-i-landet---efterbehandling/>

ansvarig kan drabbas av.⁵ På den svenska försäkringsmarknaden finns det idag endast ett försäkringsbolag som tillhandahåller försäkringslösningar för miljöansvar.⁶

En annan möjlighet att minska köparens risk att drabbas av ett efterbehandlingsansvar vid ett företagsförvärv kan vara att säljaren lämnar garantier om miljöansvaret i parternas förvärvsavtal. Köparen kan därmed vid bristande garantiuppfyllelse få en avtalad rätt till ersättning av säljaren.⁷

1.2 Probleminventering

Miljöansvarsdirektivet implementerades i svensk lagstiftning år 2007, detta har medfört vissa lagändringar i miljöbalken. Jag finner därav ett intresse att undersöka hur direktivet har påverkat den svenska lagstiftningen vad gäller efterbehandlingsansvaret för nya ägare av en verksamhet.

Miljörättsliga frågor vid företagsförvärv har blivit alltmer intressanta eftersom dessa kan vara förenade med stora kostnader om ett efterbehandlingsansvar åläggs en ny ägare av en verksamhet. Frågor kring miljön kan vara besvärliga att hantera för nya ägare, eftersom köparen ofta har ett informationsunderskott. Det kan vara besvärligt för en köpare att ta reda på hur verksamheten har påverkat miljön bakåt i tiden. Det finns olika alternativ att minska risken för nya ägare att drabbas av ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar⁸ vid ett företagsförvärv. En säljare kan i förvärvsavtalet lämna miljögarantier. Det kan i vissa situationer vara problematiskt för parterna att enas om garantiernas utformning.⁹ Hur pass omfattande garantierna blir handlar i slutändan om vilken förhandlingsstyrka parterna har i förhållande till varandra.¹⁰

På grund av att garantier kan vara problematiska att utforma i en förvärvssituation och att den svenska miljölagstiftningen innehåller ett långtgående ansvar för verksamhetsutövare har en miljöskadeförsäkring lanserats på den svenska försäkringsmarknaden för att kunna minska problematiken.¹¹ Denna försäkringsform är ny i Sverige och få känner till den. Jag anser därmed att det bör finnas ett intresse att få veta mer om den. Det uttalas i miljöansvarsdirektivet att medlemsstaterna ska uppmuntra till frivilliga försäkringsformer för miljöansvar. Jag anser därför att det kan vara

---

⁵ SOU 2006:39, s 185.

⁶ Telefon intervju med Sofia Pettersson, 2007-12-03. Det går att teckna försäkringen i flera bolag men det finns endast ett bolag i Sverige som har sin personal stationerad här.

⁷ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

⁸ Med efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar menar jag föroreningar som har skett i verksamheten innan överlåtelsen.

⁹ Larsson, *Garantiförsäkringar säkrar riskaffärer*, Dagens Industri, 2005-06-09.

¹⁰ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

¹¹ <http://www.wistrand.se/photo/aktuellt/Artike1%20av%20Kristina%20Forsbacka%20och%20Elina%20Lampi%20Fagerholm.pdf> och

http://www.aigeurope.se/aigweb/document/1041/ENVIRONMENTAL_2005xx_Swedish.pdf

av intresse att undersöka hur försäkringsvillkoren är utformade för denna försäkringslösning och vilka förvävsrelaterade problem den kan lösa.

1.3 Problemformulering och syfte

Utifrån ovan förda diskussion har följande frågeställningar utformats:

I vilken omfattning kan nya ägare som förvärvat en verksamhet bli efterbehandlingsansvarig för föroreningar som uppstått före överlåtelsen av verksamheten? För att kunna svara på tidigare fråga bör det klargöras vad som menas med en verksamhet och vem betraktas som en verksamhetsutövare i 10:e kapitlet 2 § miljöbalken.

Miljöansvarsdirektivets implementering i svensk lagstiftning har medfört en del lagändringar i miljöbalken. Har svaret på den ovan ställda frågan förändrats i och med införandet av miljöansvarsdirektivet?

Hur kan säljarens garantier gällande miljöansvar formuleras i ett förvävsavtal?

Vilka förvävsrelaterade problem kan uppstå om parterna använder sig av garantier för att reglera risken att drabbas av ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar?

Hur är försäkringsvillkoren utformade för den i uppsatsen undersökta miljöskadeförsäkring?

På vilket sätt kan denna försäkringsform lösa förvävsrelaterade problem i förvävsavtalet?

Uppsatsen har till syfte att studera hur långtgående det historiska efterbehandlingsansvaret kan vara för nya ägare av en verksamhet och vad som har skett på detta område efter att miljöansvarsdirektivet införlivades i svensk lagstiftning den 1 april 2007. Uppsatsen har även till syfte att undersöka huruvida en miljöskadeförsäkring kan vara ett tillfredställande alternativ att använda sig av, jämfört med garantier, utifrån ett förvävsrelaterat perspektiv.

1.4 Avgränsningar

Jag har begränsat mig till att studera det svenska miljörättsliga efterbehandlingsansvaret i 10:e kapitlet i miljöbalken. Uppsatsen kommer endast att beröra efterbehandlingsansvaret för den första ansvarskretsen, det vill säga ansvarsobjekten i 10:e kapitlet 2 § i miljöbalken. Fastighetsägaransvaret i 10:e kapitlet 3 § miljöbalken kommer därmed inte att beröras.

Lagstiftaren har i lagstiftningen skiljt mellan ett reperativt krav och ett preventivt krav. Det reperativa kravet återfinns i 10:e kapitlet 2 § och 2 kapitlet 8 § miljöbalken medan det preventiva kravet behandlas bland annat i 9 kapitlet miljöbalken. Med ett preventivt krav menas att försiktighetsåtgärder kan ställas på miljöfarliga verksamheter med hänsynsreglerna i 2 kapitlet 3 och 7 § § miljöbalken. Det reperativa kravet fokuserar på skador som redan har skett och som kräver efterbehandlingsåtgärder.¹² Uppsatsens syfte är att undersöka efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar därför kommer endast det reperativa kravet att vara av intresse.

Det finns en diskussion i doktrinen om huruvida en markägare kan betraktas tillhöra första ansvarskretsen och därmed åläggas ett reperativt krav om han förvarar miljöfarligt material på sin fastighet och materialet skadar miljön. Detta krav för markägaren kommer jag inte att beröra eftersom Darpo menar att markägaren inte bör kunna åläggas ett krav för föroreningar som tidigare markägare har orsakat, utan endast under den tid som han själv äger fastigheten.¹³ Jag har av dessa skäl valt att inte ta upp markägarens ansvar eftersom uppsatsen har till syfte att studera historiska föroreningar som en ny ägare kan drabbas av.

Det finns diskussioner huruvida en regel om ansvarsgenombrott bör införas i miljöbalken, jag kommer av utrymmesskäl inte ta med denna diskussion.

Frågor kring bedömningen av efterbehandlingsansvarets storlek kommer jag inte att beröra i denna uppsats.

Jag kommer endast att översiktligt visa hur en miljörettslig due diligence kan genomföras. Någon djupare beskrivning kommer inte ske eftersom undersökningarna ofta berör frågor av teknisk karaktär. Jag har i inledningen till kapitlet om förvärvsavtalet kortfattat redovisat besiktningens köprättsliga betydelse i förvärvsavtalet samt vad en besiktning kan ha för innehållsmässiga brister, detta för att läsaren ska förstå problematiken med utformandet av garantier.

Uppsatsen kommer att beröra den frivilliga typen av försäkring som en köpare eller säljare kan teckna vid ett företagsförvärv. Den obligatoriska saneringsförsäkringen i 33 kapitlet miljöbalken kommer därför inte att beröras i denna uppsats. Den obligatoriska saneringsförsäkringen kan endast användas om den ansvarige inte kan betala efterbehandlingskostnaderna och den kan dessutom inte användas på föroreningar som har skett innan miljöbalkens ikraftträdande. Den får därför en begränsad betydelse för denna uppsats.

Jag kommer att endast att studera villkoret i den försäkringsform som berör krav på ersättning för historiska föroreningar. Försäkring kan även utformas

---

¹² Darpo, 2001, s. 63.

¹³ Darpo, 2001, s. 78.

till att omfatta krav på kostnader för person och saksador samt kostnader förenade med nya föreningar.

Uppsatsen kommer endast att beakta företagsförvärv som sker genom en aktieöverlåtelse eftersom den överlåtelseformen är den vanligaste och därmed bör ha störst rättslig betydelse.

1.5 Metod och material

Jag kommer att använda mig av en rättsvetenskaplig metod. Sandgren anser att metoden innefattar rättskälleläran i vid mening och stora delar av juridisk metod men även andra metoder som kan analysera rätten. Den rättsvetenskapliga metoden befattar sig i ringa mån med faktaförhållanden likt juridisk metod därav hamnar juridisk metod utanför den rättsvetenskapliga metoden. Enligt Sandgren står argumentationen i centrum i en rättsvetenskaplig uppsats, detta kan ske genom bland annat empiriska metoder såsom intervjuer, empirisk fakta eller insikter från andra vetenskaper.¹⁴ Metoden tillåter även att jag i mitt andra kapitel skall kunna använda mig utav rättskälleläran. Sandgren skriver att rättskälleläran inte är statisk utan har utvidgats under senare år till att även omfatta EG-rätten vilken är den inställning som jag kommer inta i denna uppsats.¹⁵

Dessutom möjliggör en rättsvetenskaplig metod att jag kan sammanställa material som är grundat på intervjuer vilket delvis är en förutsättning för att kunna redogöra för miljöskadeförsäkringen samt hur miljörättsliga undersökningar sker i branschen. Metoden möjliggör även att överlåtelseavtal och försäkringsvillkor kan användas i uppsatsen.

Metoden tillåter även att stora avsnitt i uppsatsen kan utgöra material som har en kvalitativ karaktär. Dessa avsnitt kan inte generaliseras utan är intervjupersonens specifika uppfattningar om branschen.

Som tidigare nämnts, används rättskälleläran i det andra kapitlet. Den lagtext som har studerats i uppsatsen är miljöbalken, sevesolagen och övergångsbestämmelser till miljöbalken. Förarbeten och doktrin har även belysts i kapitlet. Miljöansvarsdirektivets implementering i svensk lagstiftning har medfört att även direktivet samt dess ”förarbeten” har redovisats. Förarbetena till miljölagstiftningen är knapphändiga på vissa ställen. Det har inneburit att tyngdpunkten i vissa avsnitt istället utgörs av en presentation av områdets rättspraxis och doktrin. Rättspraxis har hämtats från den avvecklade koncessionsnämnden (KN), miljööverdomstolen (MÖD) och ett avgörande från miljödomstolen. Urvalet av rättsfall från koncessionsnämnden har skett utifrån Darpös bok, *Eftertanke och förutseende- en rättsvetenskaplig studie om ansvar och skyldigheter kring förenade områden*. Nyare rättspraxis från miljööverdomstolen och miljödomstolen har jag insamlat ifrån de juridiska databaserna Miljöplus

---

¹⁴ Sandgren, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, Norstedts Juridik, 2006, s. 39.

¹⁵ Sandgren, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare*, Norstedts Juridik, 2006, s. 36.

och Pointlex. Databaserna är väletablerade och uppdateras ofta, de används även av många praktiker. Den litteratur som främst har använts i kapitlet är Darpös tidigare nämnda bok, Bengtsson m fl. *Miljörätt: en kommentar* samt Michanek, *Den svenska miljörätten*. Litteraturen har kompletterats med artiklar i ämnet. Informationsmaterial från Naturvårdsverket har även tagits upp i uppsatsen. Verket är en förvaltningsmyndighet och har det övergripande ansvaret för miljömålsfrågor och har ett ansvar för att politiska beslut verkställs i samhället. Ställningstaganden inhämtas ofta i rättsfall från verket på miljörättens område.

I kapitlet om förvärvsavtalet är aktieöverlåtelseavtalet, som jag hänvisar till, hämtat från advokatbyrån Mannheimer Swartling. Avtalet kan återfinnas i Bilaga A. Jag har endast berört den del i avtalet som rör säljarens miljörättsliga garantier. Jag är medveten om att några generella slutsatser inte kan fastslås utifrån villkoren som redovisas i avtalet eftersom dessa oftast utformas från fall till fall. Jag menar emellertid att avtalet kan ge en antydning om hur miljögarantier kan vara formulerade. Läsaren bör även uppmärksamma att resonemangen om garantiernas utformning innehåller många egna åsikter. Jag anser att detta avsnitt är viktigt att ta med i uppsatsen eftersom det åskådliggör hur ett efterbehandlingsansvar kan hanteras med hjälp av garantier. Läsaren bör ha i åtanke att mina exempel i kapitlet inte på något sett är uttömmande utan har ett exemplifierande syfte för läsaren. I kapitlet finns även material från en intervju med en person från en av Sveriges ledande konsultfirmor i samhällsbyggnad. Även i detta fall är intervjupersonens uppfattningar om miljöbesiktning inte något som kan generaliseras utan det är personens egen uppfattning om branschen.

Kapitlet om miljöskadeförsäkringen är till stor del baserat på intervjuer med en person på ett försäkringsbolag som har ansvaret för bolagets miljöskadeförsäkring i Sverige. Intervjuerna har skett via telefon eftersom någon personligt möte inte har varit möjligt att arrangera. Det finns alltid en risk att saker kan missuppfattas vid ett telefonsamtal. Jag har kontaktat intervjupersonen vid ett flertal tillfällen för att diskutera försäkringsformen. Intervjupersonen har även läst igenom det färdigställda materialet. Åtgärderna anser jag leder till ett tillförlitligt material. Jag har inte använt mig av ett frågeformulär utan intervjuerna har mer haft karaktären som en öppen diskussion om försäkringsformen. Ett komplement till intervjuerna har varit försäkringsformens villkor samt informationsmaterial från deras webbsida om försäkringen. Kapitlet om miljöskadeförsäkringar inleds med en beskrivning av direktivets inställning till försäkringar. Denna inställning har sin grund i *Vitbok om ersättningsansvar för miljöskador* (Nedan kallad Vitboken). Jag har valt att redovisa Vitbokens syn på försäkringar eftersom det är den offentliga sammanställningen av förslagen av Grönboken, därav anser jag referenser till Grönboken inte kommer att tillföra arbetet något nytt. Eftersom försäkringsformen är så pass ny på försäkringsmarknaden finns lite externt material såsom branschartiklar och dylikt om försäkringen. På grund av bristen på externt material är jag medveten att avsnittet kan uppfattas som subjektivt, att någon klar bild av försäkringens negativa konsekvenser inte kanske kommer fram i den omfattning som krävs för att

få en objektiv bild av försäkringsformen. Det finns inga yngre svenska artiklar om claims made försäkringar, därför har jag använt mig av en artikel från år 1986. Problematiken och diskussionen finns dock kvar idag, därför anser jag att artikeln är relevant för uppsatsen.

1.6 Disposition

I andra kapitlet behandlas efterbehandlingsansvaret för historiska föreningar enligt svensk miljörettslig lagstiftning. I detta kapitel kommer även frågan om miljöansvarsdirektivets implementering i den svenska lagstiftningen att beröras.

Därefter kommer jag att presentera hur olika garantier kan utformas och vilka problem som kan uppkomma.

I kapitel fyra beskrivs den ovan nämnda försäkringen där nya ägare av en verksamhet kan försäkra sig mot ett efterbehandlingsansvar för historiska föreningar.

Mina egna kommentarer kommer att redovisas löpande i uppsatsen.

Uppsatsen avslutas med en analys av de slutsatser som kan dras av arbetets resultat.

1.7 Centrala begrepp

Begreppet efterbehandlingsansvar kommer i stort sett att användas i hela uppsatsen. Begreppet avhjälpande har ersatt begreppet efterbehandling i den svenska lagstiftningen i samband med implementeringen av miljöansvarsdirektivet. Jag inser att det mest korrekta hade varit att använda sig av termen avhjälpande men eftersom uttrycket efterbehandlingsansvar är väl inarbetat i doktrin och rättspraxis så kommer jag att använda mig av det begreppet i uppsatsen.

Med begreppet efterbehandlingsansvar för historiska föreningar menar jag föreningar som har uppstått före överlåtelsen av verksamheten.

När jag använder beteckningen företagsförvärv menar jag en överlåtelse av en verksamhet bedriven i ett aktiebolag där hundra procent av aktierna i verksamheten överläts till den nya ägaren.

Det finns många namn i försäkringsbranschen för den ovan nämnda försäkringslösning. I uppsatsen kommer jag att använda begreppet miljöskadeförsäkring som beteckning på den i uppsatsen beskrivna försäkringslösning.

2 Efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar

2.1 Inledning

I detta kapitel kommer frågan om vilket efterbehandlingsansvar en ny ägare av en verksamhet har för historiska föroreningar att behandlas. Inledningsvis kommer jag att presentera vilka lagar som aktualiseras i kapitlet och särskilt intresse ägnas åt miljöbalkens tillämpningsområde.

Miljöbalken trädde ikraft år 1999 eftersom miljölagstiftningen under de tidigare decennierna hade varit alltför svåröverskådligt. All tidigare miljölagstiftning samlades därför i en miljöbalk. Lagstiftningen skärptes även och blev mer omfattande i samband med införandet av balken.¹⁶ Frågor kring efterbehandlingsansvar reglerades tidigare främst under miljöskyddslagen. Den rättspraxis som utvecklats under miljöskyddslagen har därför till vissa delar även tillämplighet i dagens rättstillämpning.¹⁷ Det är därför svårt att förstå delar av dagens lagstiftning utan att ta del av den rättspraxis som utvecklades under miljöskyddslagen.

Den 1 augusti 2007 implementerades miljöansvarsdirektivet i svensk lagstiftning.¹⁸ Direktivet har till syfte att förorenade områden ska förebyggas och avhjälpas utifrån principen att förorenaren betalar. Den grundläggande principen i direktivet är därför att verksamhetsutövaren, vars verksamhet har orsakat en miljöskada, eller ett överhängande hot om sådan skada, ska ha ett ekonomiskt ersättningsansvar.¹⁹ Direktivet omfattar tre olika typer av miljöskador, skador på skyddade arter och skyddade naturliga livsmiljöer, skador på vatten och markskador.²⁰ Med skada avses en mätbar negativ förändring av en naturresurs och/eller dess funktioner vilken kan uppkomma direkt eller indirekt.²¹ Direktivet är ett minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan införa strängare bestämmelser än vad som framgår av direktivet.²² Direktivet kan inte tillämpas på skador som har orsakats av utsläpp som ägt rum före den 30 juni 2007.²³

Inledningsvis bör utredas vad det innebär det att ha ett efterbehandlingsansvar. Vilka åtgärder som krävs av en efterbehandlingsansvarig är beroende av syftet med efterbehandlingen. Att

---

¹⁶ Prop. 1997/98:45, del 1, s. 1.

¹⁷ Michanek, 2004, s. 261.

¹⁸ Prop. 2006/07:95, s. 1.

¹⁹ Dir. 2004/35/EG, preambeln 1-2.

²⁰ Dir. 2004/35/EG, art 1.

²¹ Dir. 2004/35/EG, art 2.2.

²² Dir. 2004/35/EG art 3.2.

²³ Dir. 2004/35/EG art 17.

efterbehandla en förskola kräver oftast mer kostnadskrävande insatser än exempelvis en industrianläggning. Ibland kan efterbehandlingen bestå i att hindra att föroreningar kommer ut i naturen, exempelvis ta bort oljetunnor som är nedgrävda i marken.²⁴ Sammanfattningsvis kan efterbehandlingsansvarets funktion anses vara, dels att bidra till preventiva åtgärder för bevara miljön, dels att utföra reparerativa åtgärder för att återställa miljön. Grundregeln för reparerativa åtgärder återfinns i 2 kapitlet 8 § miljöbalken, att den skada eller olägenhet som uppstått i miljön skall efterbehandlas i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10:e kapitlet miljöbalken.

Miljöbalkens 10:e kapitel är centralt för denna uppsats. Kapitlets tillämpningsområde före införandet av direktivet var mark- och vattenområden samt byggnader och anläggningar som var förorenade. Efter införandet av direktivet omfattas även allvarliga miljöskador på vattenmiljön och den biologiska mångfalden. En förutsättning för att en skada ska klassas som en föroreningsskada är att det finns en risk att föroreningarna kan leda till skador eller olägenheter för människor eller miljön. Med allvarliga miljöskador avses föroreningar, som utgör betydande risk för människors hälsa, påverkar kvalitén på vattenmiljön och i betydande omfattning skadar eller försvårar bevarandet av djur- och växtarter.²⁵ Åtgärder som ska kunna företas i dessa fall ska även underkastas överväganden enligt 2 kapitlet i miljöbalken.²⁶ Efter införandet av direktivet har det i lagtexten stadgats att begreppet efterbehandling i fortsättningen ska benämnas avhjälpande. Regeringen anser att detta begrepp på ett bättre sätt beskriver de kompenserade och reparerativa åtgärderna som kan komma i fråga när det gäller andra skador än markföroreningar.²⁷ Jag kommer att i denna uppsats använda mig av begreppet efterbehandling eftersom det är som tidigare sagts, ett väl inarbetat begrepp i både rättspraxis och doktrin.

Efterbehandlingsansvaret är uppdelat i första och andra ansvarskretsen. I 10:e kapitlet 2 § är utgångspunkten att det är förorenaren som skall betala för efterbehandlingen. Det primära ansvaret faller därmed på den som bedriver eller har bedrivit en verksamhet, det vill säga verksamhetsutövaren.²⁸ Om det inte går att finna någon ansvarig enligt 10:e kapitlet 2 §, övergår ansvaret till den andra ansvarskretsen som omfattar fastighetsägaren. Fastighetsägaren ansvar kommer som tidigare sagts inte att beröras i uppsatsen.

Reglerna om efterbehandlingsansvaret har avgränsats tidsmässigt genom särskilda övergångsbestämmelser i Lag (1998:811) om införande av miljöbalken (MPB). Övergångsbestämmelsen infördes i samband med miljöbalken vilket möjliggjorde att lagstiftaren kunde ställa ansvariga till svars även om verksamheten hade avslutats eller överlåtits före den 1 juli

---

²⁴ Michanek, 2004, s. 260.

²⁵ Se 10 kapitlet 1 § miljöbalken.

²⁶ Prop. 1997/98:45 del 2 s. 118.

²⁷ Prop. 2006/07: 95, s 54 f.

²⁸ Prop. 1997/98: 45 del 2 s. 119.

1989.²⁹ I 8 § MBP framgår att bestämmelserna i 2 kapitlet 8 § och 10:e kapitlet 2 § miljöbalken skall tillämpas i fråga om miljöfarlig verksamhet vars faktiska drift har pågått efter den 30 juni 1969, om verkningarna av föroreningarna pågår den 1 januari 1999 och det föreligger behov av att avhjälpa skador eller olägenheter som orsakats av verksamheten. Övergångsregeln gäller endast vid reparerativa åtgärder och avgörande för tillämpningen blir om den faktiska driften pågick efter miljöskyddslagen trädde ikraft den 30 juni 1968. Vad som avses med den faktiska driften kommer att beröras nedan i kapitlet.

Efter flera kemikalieolyckor ansågs ett EG-direktiv³⁰ nödvändigt för kunna samordna och förbygga olyckor inom gemenskapen.³¹ Direktivet implementerades i svensk lagstiftning genom Lag om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (1999:381), den så kallade sevesolagen. En diskussion i doktrinen har förts om en analogi kan göras av verksamhetsutövarbegreppet i sevesolagen³² till miljöbalken. Nedan i kapitlet kommer denna diskussion att tas upp.

2.2 Verksamhetsbegreppet i 10:e kapitlet miljöbalken

I bedömningen om ett efterbehandlingsansvar kan åläggas en verksamhetsutövare enligt 10:e kapitlet 2 § bör inledas med ett konstaterande att en förorening har orsakats av en verksamhet eller åtgärd. Därefter bör det utredas vilken verksamhet som har gett upphov till föroreningen för att ett åläggande ska kunna riktas mot en verksamhetsutövare i den verksamheten. Verksamhetsbegreppet har därför en central betydelse i bedömningen.

Under miljöskyddslagen kunde endast föroreningar som kom från en miljöfarlig verksamhet omfattas av reglerna för efterbehandling. Den nuvarande tillämpningen i miljöbalken i 10:e kapitlet skiljer sig således i och med att den omfattar alla olika sorters av verksamheter som orsakat skador på grund av en förorening.³³

Miljöbalken saknar en legal definition av begreppet verksamhet. Förarbetena ger dock en viss ledning. I förarbetena till miljöbalken kan det utläsas att en åtgärd, till skillnad från en verksamhet, är av ”momentan art”.³⁴ Darpö anser att 1 kapitlet 1 § i miljöbalken ska styra vilka företeelser som ska omfattas, att alla slags verksamheter och åtgärder som ryms i miljöbalkens intresseområden ska anses omfattas av balken. Han anser

---

²⁹ Darpö, 2001, s. 86.

³⁰ Dir. 96/82/EG, om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår.

³¹ Dir. 96/82/EG, preambeln, 4, 5.

³² Se 2 § i sevesolagen.

³³ Bengtsson, 2000, 10:1 f.

³⁴ Prop. 1997/98:45 del 1 s. 205.

därför att uttrycket verksamhet inte ska tolkas för snävt för att begreppet ska kunna användas i hela balken.³⁵

Förarbetena visar att verksamhetsbegreppet ska tillämpas enhetligt i miljöbalkens bestämmelser.³⁶ På grund av begreppets enhetlighet anser jag det möjligt att studera rättsfall som inte endast rör efterbehandlingsansvaret i 10:e kapitlet i miljöbalken för att kunna visa vad en verksamhet kan bestå i.

I en nyligen enhällig dom från miljööverdomstolen (MÖD M 1785-06) kommenterades bland annat vad som krävdes för att det skulle vara tal om en verksamhet. Rättsfallet rörde en kommun som hade vidtagit grävningar för att leda bort vattenflöden från en skola. Vattenflödet hade letts till en annan fastighet som fick stora översvämningsskador till följd av detta. En av rättsfrågorna gällde om grävningen var att betrakta som en verksamhet. Domstolen konstaterade att verksamheter kan utgöra tillfälliga och enstaka åtgärder. Den vidtagna grävningen kunde därmed betraktas som en verksamhet vilket kunde skapa grund för skadeståndsskyldighet.

Denna dom gäller skadeståndsskyldighet i 32 kapitlet i miljöbalken som är ett civilrättsligt krav vilket skiljer sig från 10:e kapitlet i miljöbalken som är ett offentligrättsligt ansvar för föroreningar. Trots kapitlens olika ansvarsintressen anser jag att rättsfallets har betydelse för 10:e kapitlet eftersom begreppet bör tillämpas enhetligt i hela miljöbalken.

Darpö anser att verksamhetsbegreppet är ett vitt begrepp och bör tolkas som ”den industriella verksamheten i sin helhet, inte själva utsläppet eller deponeringen.”. Darpö menar vidare att begreppet inte endast ska innefatta den del som orsakat skadan utan hela enheten. Darpö hänvisar i sitt resonemang bland annat till en dom från koncessionsnämnden KN B 265/96 som rörde en förorenad fastighet där båtuppläggning hade skett av Stockholms Segelsällskap. Segelsällskapets verksamhet hade flyttats till en annan fastighet i nära anslutning till den förorenade platsen. Koncessionsnämnden ansåg att verksamheten fortfarande var pågående och därmed en del av den nu bedrivna verksamheten. Att området inte användes av segelsällskapet längre innebar inte att verksamheten hade upphört, enligt den dåvarande 5 § miljöskyddslagen.

Denna dom visar att tolkning av verksamhetsbegreppet även kan omfatta tidigare föroreningar i en verksamhet fast verksamhetsutövaren inte längre utnyttjar området. Att utnyttjandet av området har upphört medför i detta fall inte att verksamheten är avslutad. En annan viktig del i beslutet är resonemanget om att verksamheten i bedömningen ska betraktas som en helhet.

---

³⁵ Darpö, 2001, s. 64.

³⁶ Prop. 1997/98:45, del 2, s. 150.

I en annan dom (MÖD M 9822-02) uttalade sig miljööverdomstolen om vilken verksamhet som kunde omfattas av ett efterbehandlingsansvar. Målet handlade om ett föreläggande om att vidta undersökningar på en fastighet där det förekommit skrotningsverksamhet. På fastigheten hade PCB-föreningar påträffats. Verksamheten hade överlåtits tre gånger och det var den sista verksamhetsutövare som hade fått ett föreläggande om undersökning. Den sista verksamhetsutövarens verksamhet hade inte hanterat PCB-föreningarna, dock bedrev nuvarande verksamhetsutövare samma sorts verksamhet som tidigare ägare hade bedrivit.

Miljööverdomstolen ansåg att krav om efterbehandlingsåtgärd kunde riktas mot vem som helst av dem som bedriver eller bedrivit verksamheten. Grund för detta ansåg domstolen fanns i förarbetena samt till den rättspraxis som utarbetats under miljöskyddslagen, att den som övertar en verksamhet även övertar dess rättigheter och skyldigheter.

Miljööverdomstolens uttalande är dock osäkert, anser jag, eftersom det i domskälen konstaterades att det fortfarande läckte ut PCB i älven från verksamheten. Det är därför svårt att veta om domstolen grundade sitt beslut på detta eller på att den nya ägaren övertagit verksamhetens skyldigheter. Om domstolen vid sin bedömning inte lagt vikt vid att utsläpp fortfarande skedde bör, enligt min mening, ett avgörande argument vara om den nya ägaren hade bedrivit verksamheten oförändrad efter överlåtelsena.

En ytterligare dom från miljööverdomstolen (MÖD M 5338-04) som rör tolkningen av verksamhetsbegreppet, handlade om en verksamhetsutövare som hade bedrivit miljöfarlig verksamhet sedan början av 1900-talet till år 1974, då en ny verksamhetsutövare tog över verksamheten. Verksamheten hade ändrats under årens lopp. Den nya ägaren vidtog saneringsåtgärder. Fastigheten såldes därefter till ett fastighetsbolag. Under den tid som fastighetsbolaget ägde verksamheten upptäcktes att marken var förorenad på grund av användning av tjärprodukter. Föreningarna kunde spåras till den första ägarens verksamhet åren innan 1961. Den första ägaren ansåg att driften av den miljöfarliga verksamheten med tjärprodukten hade upphört före den 30 juni 1969 och ville därmed inte stå för markundersökningarna.³⁷ Miljööverdomstolen kom fram till att eftersom bolaget hade fortsatt driften av verksamheten efter år 1969 kunde den sista verksamhetsutövaren bli föremål för krav på utredningskostnader för marken. Därmed var det inte avgörande i rättsfallet att den del av verksamheten som orsakat föroreningen hade upphört före år 1969 utan att verksamheten hade fortsatt med den miljöfarliga produktionen efter år 1969.

En viktig aspekt i bedömningen om vilka verksamheter som omfattas av ett efterbehandlingsansvar torde därför vara att verksamheten som bedrivs inte behöver vara av samma slag som tidigare verksamheter för att omfattas av verksamhetsbegreppet utan endast att den har en miljöpåverkan.

Eftersom rättspraxis är knapphändig på detta område och det inte finns några direkta uttalanden i förarbetena kan jag inte dra några absoluta

---

³⁷ Se rubrik 2.3.2 om miljöbalkens övergångsbestämmelser.

slutsatser angående verksamhetsbegreppets innehåll. Det kan dock konstateras att utifrån rättspraxis och doktrin att en vid tolkning av begreppet bör tillämpas. Det behöver endast vara tillfälliga och enstaka åtgärder för att det ska vara tal om en verksamhet i miljöbalken mening.³⁸ I bedömningen om vilken verksamhet som ska åläggas ett ansvar ska inte endast den del av verksamheten som har bidragit till föroreningen omfattas i bedömningen utan hela enheten. Att ett utnyttjande av ett område har upphört, behöver inte medföra att den delen av verksamheten är avslutad.³⁹ Utifrån rättspraxis bör även slutsatsen kunna dras att det inte behöver vara fråga om samma sorts verksamhet, utan det kan vara olika produktionsinriktningar under åren som gått, för att omfattas av verksamhetsbegreppet i 10:e kapitlet 2 § miljöbalken.⁴⁰

2.3 Nya ägares efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar

2.3.1 Vem är att betrakta som en verksamhetsutövare?

I tidigare avsnitt har en redogörelse beskrivit hur en bedömning kan göras för att avgöra vilken verksamhet som kan åläggas ett efterbehandlingsansvar. Nästa steg är att fastställa vem åläggandet ska riktas mot i verksamheten, det vill säga vem som är verksamhetsutövaren i 10:e kapitlet 2 § miljöbalken.

Jag har i inledningen nämnt att miljöbalken utgår ifrån principen att förorenaren betalar och att det primära ansvaret faller på verksamhetsutövaren. Enligt lagrummet i 10:e kapitlet 2 § är bland annat en verksamhetsutövare någon som har bedrivit eller bedriver en verksamhet. Liksom verksamhetsbegreppet är verksamhetsutövarebegreppet omdiskuterat. Begreppet definieras inte i miljöbalken och dess förarbeten ger inte heller någon klar vägledning. Det har istället överlämnats till rättspraxis att lösa vem som är att betrakta som verksamhetsutövare.⁴¹ Rättspraxis är inte rikt på området men det finns några vägledande rättsfall från koncessionsnämnden och ett nytt avgörande från miljööverdomstolen.

Målet KN B 15/95 behandlar inte ansvaret i ett efterbehandlingsfall men kan dock vara av vikt eftersom det rör vem som bör anses vara adressat för ett föreläggande, alltså vem i verksamheten som ska anses vara verksamhetsutövare. Rättsfallet handlade om ett föreläggande om flygförbud under vissa tider på dygnet på ett flygfält där både en fallskärmsklubb och en flygklubb hade sina verksamheter. Sakägarna, de boende i närheten, ville främst stoppa flygningen i samband med fallskärmshoppningen. Klubbarna överklagade Länsstyrelsen beslut och

---

³⁸ Se rättsfall MÖD M 1785-06.

³⁹ Se rättsfall KN B 265/96.

⁴⁰ Se rättsfall MÖD M 5338-04.

⁴¹ Bengtsson, 2000, 9:4f.

efter många turer fram och tillbaka ansåg justitieombudsmannen att flygklubben skulle anses vara verksamhetsutövare för den miljöfarliga verksamheten. Flygklubben överklagade beslutet till koncessionsnämnden som kom fram till att:

”Den som ett föreläggande riktas mot skall ha den faktiska och rättsliga möjligheten att efterkomma föreläggandet. I detta fall är det fråga om ingripande mot en viss slags flygning, nämligen den flygning som har samband med fallskärmshoppning. Denna typ av flygning, som klart kan avgränsas mot annan slags flygning, bedrivs endast av fallskärmsklubben. Flygklubben har inte på grund av avtal med fallskärmsklubben eller på någon annan grund några rättsliga möjligheter att ingripa mot fallskärmsklubbens verksamhet. Därför kan och bör ett föreläggande om begränsningar i denna verksamhet i detta fall riktas mot fallskärmsklubben - och endast mot denna.”

Ett annat rättsfall rörde saneringskostnader på en fastighet där en bensinmack hade haft sin verksamhet (KN B 14/97). Bensinmacken var återförsäljare till OK. OK var ägaren över bilmackens cisterner och pumpar. I koncessionsnämnden konstaterades att utsläppen av bensinen troligtvis hade uppstått vid påfyllningen av cisternerna. En fråga uppstod, nämligen vem skulle föreläggandet om saneringsåtgärder riktas mot, bensinmacksägaren, fastighetsägaren eller återförsäljaren OK? Koncessionsnämnden kom fram till att föreläggandet skulle riktas mot återförsäljaren OK. Detta mot bakgrunden av att bensinmacksägaren inte hade haft rådgivningen över cisternerna och påfyllningen av dem utan det ansvaret hade återförsäljaren OK haft.

En enhällig dom från miljööverdomstolen (MÖD M 2812-05) handlade om en återvinningsstation på en fastighet där kommunen fått in klagomål om att stationen orsakade nedskräpning och buller. Klagomålen ledde till att kommunen fick bedriva tillsyn på platsen. Kostnaden för tillsynen ansåg kommunen att verksamhetsutövaren skulle bära. Tillsynsavgiften ålades SITA Sverige AB. SITA överklagade beslutet med motiveringen att bolaget var uppdragstagare till Materialbolagen som tog betalt av importörer, tillverkare och organiserade insamlingsverksamheten. Domstolen konstaterade att en utgångspunkt kunde vara att en uppdragsgivare ensam är ansvarig, men att bedömningen måste ske från fall till fall. Domstolen granskade avtalet mellan Materialbolagen och SITA och noterade att SITA var den part som hade ställt i ordning platsen och var den som skulle underhålla den, så att ett gott skick upprätthölls. Av betydelse var även att SITA var ansvarig för att alla tillstånd erhöles. Mot bakgrund av detta ansåg domstolen att SITA hade en sådan ställning att de kunde vidta både rättsliga och faktiska åtgärder mot störningar och olägenheter vid återvinningsstationerna. Domstolen ansåg därför att SITA kunde betraktas som verksamhetsutövare i verksamheten. Att SITA var uppdragstagare till Materialbolagen påverkade därmed inte bedömningen.

Utifrån de ovan redovisade rättsfallen kan det konstateras att för att betraktas som en verksamhetsutövare krävs det att den ansvarige har haft en faktisk och rättslig möjlighet att ingripa. Domstolen har även visat att det i vissa fall är möjligt att se till det civilrättsliga avtalsförhållandet mellan parterna för att kunna bedöma vem som har ett efterbehandlingsansvar. Detta går, enligt min mening, delvis emot vad Darpö hävdade i doktrinen om rättspraxis under miljöskyddslagen. Han menar att civilrättsliga avtal mellan parterna som reglerar efterbehandlingsansvaret saknar betydelse i dessa sammanhang.⁴²

I doktrinen har diskussioner förts om en analog tillämpning kan göras utifrån sevesolagens definition av verksamhetsutövarbegreppet. Michanek skriver att sevesolagen har en vid definition av verksamhetsutövarbegreppet. Verksamheter som omfattas av sevesolagen omfattas även pararellt av miljöbalken.⁴³ Definitionen av verksamhetsutövare återfinns i sevesolagens 2 §:

”varje fysisk eller juridisk person som driver eller innehar verksamhet eller anläggning eller som på annat sett har rätt att fatta avgörande ekonomiska beslut om verksamhetens eller anläggningens tekniska drift. Om flera verksamheter är samlokaliserade, skall dessa anses som en enda verksamhet och den gemensamma ägaren som verksamhetsutövare.”

Michanek menar, med bakgrund i ovanstående citat, att det är möjligt att rättspraxis i miljöbalken kan leda till att definitionen i miljöbalken närmare anknyter till sevesolagens definition som omfattar även andra än de som faktisk driver en verksamhet, exempelvis moderbolag eller annan som har ekonomisk inflytande kan bli ansvarig.⁴⁴

Forsbacka har varit kritisk till analogier mellan lagarna eftersom hon inte anser att de har tillräckligt stark koppling till varandra. Hon anser att det krävs lagstöd för att utvidga miljöbalkens verksamhetsutövarbegrepp. Upprinnelsen till kritiken var ett mål i miljödomstolen⁴⁵ där domstolen ansåg att sevesolagens definition av verksamhetsutövare skulle kunna vara vägledande vid tillståndsärenden under miljöbalken.⁴⁶

I det ovan tidigare redovisade enhälliga domen (MÖD M 2812-05) nämner domstolen i domskälen att sevesolagen ger uttryck för att den som är överordnad ansvarig för en verksamhet är att betrakta som verksamhetsutövare och kan ges ett offentlighetsrättsligt ansvar för miljöskyddsåtgärder. Att domstolen nämner lagen i domskälen anser jag visar att lagen har en viss betydelse vid tolkningen av begreppet i miljöbalken. I det här enskilda rättsfallet tolkar jag det som att sevesolagen inte hade betydelse för bedömningen.

---

⁴² Darpö, 2001, s 67.

⁴³ Michanek, 2004, s. 248.

⁴⁴ Michanek, 2004, s. 248.

⁴⁵ Se rättsfall M 115-99.

⁴⁶ Forsbacka, 2000, s. 927.

Darpö anser att diskussionen kring innebörden av begreppet verksamhetsutövare visar att det finns ett behov av en klargörande lagstiftning. Problemet med en fast definition menar han är att den ska täcka ansvar på en rad olika områden i miljöbalken både vad gäller reperativa krav och preventiva krav. Darpö menar dock att vissa hållpunkter bör finnas som stöd för bestämningen eftersom begreppet har stor betydelse för den enskilde. Han menar att det övergripande kännetecknet bör vara ”vem eller vilka som utövar det väsentliga inflytandet över verksamheten”.⁴⁷

En ytterligare viktig aspekt för att kunna bedöma om nya ägare kan åläggas ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar är i vilken ordning en tillsynsmyndighet för miljön söker ansvaret bland nuvarande och tidigare ägare. Enligt förarbetena till miljöbalken anges att om verksamheten pågår bör tillsynsmyndighetens förelägganden riktas mot den som bedriver verksamheten. Om den aktuella verksamhetsutövaren inte klarar av att avhjälpa föroreningen bör även tidigare utövare som har haft del i föroreningen sökas. Det finns inte någon inskränkning i lagtexten om i vilken ordning dessa ska sökas utan tillsynsmyndigheten kan söka vem som helst av dessa.⁴⁸

I det tidigare redovisade rättsfallet (MÖD M 9822-02) under rubrik 2.2 kom miljööverdomstolen fram till att efterbehandlingsansvar kan riktas mot vem som helst av dem som bedrivit eller bedriver verksamheten som orsakat föroreningen. Enligt domskälen anser domstolen att domslutet överensstämmer med förarbetena till miljöbalken och tidigare rättspraxis under miljöskyddslagen nämligen bland annat och KN B 156/96.

Rättsfallet KN B 156/96 handlade om vem som skulle betraktas vara verksamhetsutövare för ett föreläggande om sanering med stöd av miljöskyddslagen. År 1984 övertog Karlstad Renhållning verksamheten från företaget FÅVAB och drev verksamheten fram till år 1991. Det tidigare bolaget hade en dispens som Karlstad Renhållning övertog i och med företagsförvärvet. Karlstad Renhållning övertogs därefter genom en fusion av Sellbergskoncernen. Föreläggandet om saneringsansvar riktades mot Sellbergskoncernen men bolaget överklagade beslutet med motiveringen att de aldrig bedrivit någon miljöfarlig verksamhet på fastigheten. Koncessionsnämnden konstaterade att Karlstads Renhållning hade ett återställningsansvar enligt miljöskyddslagen. Vidare anförde koncessionsnämnden att vid en fusion övertas enligt 14 kapitlet 1 § aktiebolagslagen (1975:1385) ett bolags samtliga tillgångar och skulder av det övertagande bolaget. Detta gällde även skyldigheter enligt miljöskyddslagen att vidta ett efterbehandlingsansvar. Utifrån detta resonemang ansåg nämnden att det övertagande bolaget var skyldig att vidta saneringsåtgärder.

---

⁴⁷ Darpö, 2001, s. 284.

⁴⁸ Prop. 1997/98:45 del 1, s. 361.

I domskälen till MÖD M 816-05 bekräftats ytterligare resonemanget om att nya ägare vid ett företagsförvärv kan åläggas ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar eftersom de vid förvärvet övertog det förvärvade bolagets skyldigheter enligt miljölagstiftningen. Rättsfallet handlar om ett föreläggande om att genomföra undersökningar av ett område där en massafabrik släppt ut kvicksilver mellan åren 1952-1968 i Umeälven. Föreläggandet riktades mot Balticgruppen fastighets AB som hade fusionerats med Strömpilen AB, vilket var det bolag som senaste ägde och drev massafabriken. Balticgruppen överklagade beslutet till miljööverdomstolen eftersom de ansåg att de inte ägde Strömpilen när utsläppen skedde. Domstolen ansåg att Balticgruppen var att betrakta som verksamhetsutövaren på grund av företagsförvärvet och ålades därför ett efterbehandlingsansvar.

2.3.2 Övergångsbestämmelsen i miljöbalken.

En viktig aspekt för nya ägare av en verksamhet bör vara att känna till vilka rekvisit i övergångsreglerna som måste vara uppfyllda för att ett efterbehandlingsansvar ska kunna riktas mot dem för föroreningar som har skett bakåt i tiden.

När miljöbalken utformades infördes även övergångsbestämmelser om ansvaret för historiska föroreningar. Under miljöskyddslagen var ansvaret relativt klart i rättspraxis. När sedan Klippanmålet avgjordes, framkom det att det reperativa ansvaret inte kunde riktas mot den som avslutat eller överlätit verksamheten före den 1 juli 1989. Lagstiftaren ansåg därför att det var nödvändigt att övergångsbestämmelserna till miljöbalken skulle innehålla regler för dessa situationer.⁴⁹

Klippanmålet (RÅ 1996 ref.57) handlade om Klippan AB, som bedrev verksamhet mellan åren 1965 till 1988. Verksamheten orsakade fiberbankar i en sjö, dessa fiberbankar innehöll miljögiftet PCB. Klippan AB överläts år 1975 till Modo som sålde verksamheten vidare till ett finskt bolag. På 80-talet upptäcktes ett saneringsbehov och ett efterbehandlingskrav riktades mot Modo och Klippan AB. Klippan AB ansåg att kraven var preskriberade och att den nuvarande verksamhetsutövaren skulle göras ansvarig. Fallet överklagades till Regeringsrätten som kom fram till att några krav inte kunde riktas mot Klippan AB eftersom deras verksamhet upphörde år 1975 och det fanns inga villkor i överlåtelseavtalet som behandlade ett framtida saneringsansvar. Domstolen ansåg även att det saknades lagstöd i miljöskyddslagen för att innan 1 juni 1989 rikta krav mot Klippan AB. Lagstiftningens utformning kunde inte heller ge stöd för en retroaktiv tillämpning i ett sådant fall. Domstolen kunde därför inte ålägga Klippan något saneringsansvar.

Det är främst 8 § i MBP som är av vikt för den tidmässiga tillämpningen av efterbehandlingsansvaret. Enligt bestämmelsen kan ett ansvar utkrävas om en den miljöfarliga verksamheten faktiskt har drivits efter den 30 juni 1969,

---

⁴⁹ Darpö, 2001, s. 86.

verkningarna av föroreningarna måste alltså pågå vid tiden för miljöbalkens ikraftträdande (år 1999) och det ska föreligga ett behov av att avhjälpa skadorna eller olägenheterna som har orsakats av verksamheten.

Darpö anser att föroreningarna har negativa verkningar är en självklarhet i dessa sammanhang, annars finns det ju inget behov att efterbehandla området. Vad som kan bli problematiskt är att bedöma verksamhetens faktiska drift. Darpö menar att denna bedömning blir beroende av hur tolkningen sker av verksamhetsbegreppet. Darpö anser, liksom min mening, att en vid tolkningen bör göras av verksamhetsbegreppet. Att bedömningen ska se till verksamheten i sin helhet. Att kraven kan riktas mot en verksamhet så länge den pågår. Detta gäller oavsett om den nuvarande verksamhetsutövaren har bidragit till föroreningarna eller inte. Darpö illustrerar detta med ett exempel ”om en gruvverksamhet eller en industri deponerat avfall i ett område fram till 1967, men verksamheten i övrigt har pågått fram till 1975, kan de reparatoriska kraven riktas emot verksamhetsutövaren.”. Det enda sättet för en verksamhetsutövare att undgå ett eventuellt efterbehandlingsansvar är om verksamheten i sin helhet är avslutad den 30 juni 1969.⁵⁰

Det finns två avgörande där frågan om innebörden av faktisk drift kommit upp till bedömning. Det tidigare redovisade rättsfallet (MÖD M 816-05) är ett av rättsfallen. Rättsfallet handlade om ett föreläggande om att genomföra undersökningar av ett område där en massafabrik hade släppt ut kvicksilver. Miljööverdomstolen konstaterade att massaproduktionen hade pågått efter den 30 juni 1969, verkningarna av utsläppen kvarstod den 1 januari år 1999 samt att det förelåg behov att avhjälpa utsläppen. Därför ansåg domstolen att ett åläggande kunde riktas mot Balticgruppen för efterbehandling enligt 8 § MBP och 2 kapitlet 8 § och 10:e kapitlet 2 § miljöbalken.

Att utsläppen upphörde år 1968 hade i detta fall ingen betydelse för domstolens bedömning eftersom den miljöfarliga verksamheten hade fortsatt efter 30 juni 1969. Vad som anses vara den fortsatta driften utgår återigen ifrån bedömningen av vad som anses vara en verksamhet. Och i detta fall ansågs den fortsatta driften vara att verksamheten fortsatt genom att den nya ägaren hade fortsatt med massaproduktionen efter den 30 juni 1969.

I rättsfallet MÖD M 8552-03 hade läckande oljetunnor påträffats under markytan på en fastighet där ett antal andra oljetunnor grävts ned senast den 30 juni år 1969. Domstolen konstaterade att enligt 8 § MBP krävdes en faktisk drift efter nämnda datum för att ett ansvar skulle kunna åläggas den nuvarande verksamhetsutövaren. Att den nuvarande verksamhetsutövaren bedrev åkeriverksamhet på samma fastighet ansågs inte vara en faktisk drift som hade samband med tunnorna. Att endast förvara tunnorna ansågs inte vara en mänsklig aktivitet som domstolen ansågs krävas för att det skulle vara tal om en faktisk drift av verksamheten. I fallet kunde inte heller fastställas vem som hade grävt ner tunnorna och hur länge de hade varit nedgrävda.

---

⁵⁰ Darpö, 2001, s. 86.

Vid dessa förhållanden och med hänsyn till att verksamhetsutövaren inte var ägare av marken saknades det grund att ålägga honom ett saneringsansvar.

2.4 Vilken förändring har skett i miljöbalken efter implementeringen av miljöansvarsdirektivet?

Miljöansvarsdirektivet är tillämpligt på yrkesverksamheter som bedrivs i samband med ekonomisk verksamhet, oavsett privat eller offentlig, vinstdrivande eller icke vinstdrivande. Yrkesverksamheterna är dock begränsade till listan som uppges i bilaga tre i direktivet.⁵¹ Det rör sig i stort sett om verksamheter som kräver tillstånd, anmälan eller registrering enligt speciella ramverk på EU-nivå. Miljöbalken går därmed längre än direktivet eftersom efterbehandlingsåtgärderna i miljöbalken omfattar alla typer av verksamheter. Dock är de åtgärder som direktivet tar upp mer långtgående än miljöbalkens krav.⁵²

En förändring av verksamhetsutövarens ansvar har efter implementering av miljöansvarsdirektivet till en viss del skett. Det tidigare efterbehandlingsansvaret vid föroreningsskada kommer att kvarstå i stort sett oförändrat för verksamhetsutövaren. Ansvaret har dock blivit större för verksamhetsutövare som drabbas av föroreningsskador som uppfyller kraven för en allvarlig miljöskada.

Vid en allvarlig miljöskada ska verksamhetsutövaren på egen hand vidta akuta åtgärder för att begränsa eller förhindra ytterligare skador på miljön och människors hälsa. Efter de akuta åtgärderna ska verksamhetsutövaren kontakta ansvarig myndighet om förslag till nödvändiga åtgärder och sedan vidta de åtgärder som myndigheten beslutar. Direktivets krav på verksamhetsutövarens åtgärder vid allvarliga miljöskador medförde att lagstiftaren ansåg att dessa skador skulle kompletteras till föroreningsskadorna i 10:e kapitlet 2 § miljöbalken på grund av dess speciella karaktär.⁵³

Vad gäller efterbehandling vid allvarlig miljöskada skiljer direktivet mellan markskador och andra allvarliga miljöskador. Vid markskador ska efterbehandling ske till att det inte finns någon betydande risk för människors hälsa påverkas negativt. Direktivets krav är lägre ställt än miljöbalkens som går så långt som att hindra att en olägenhet uppstår för människors hälsa eller miljön. Vid andra allvarliga miljöskador, skador på skyddade arter, vatten och skyddade naturliga livsmiljöer, delar miljöansvarsdirektivet in efterbehandlingen i primära, kompletterande och kompenserande åtgärder. Direktivets utgångspunkt är då inte endast den

⁵¹ Dir. 2004/35/EG, art. 2.7 och art. 3.1.a.

⁵² SOU 2006:39, s. 116 ff.

⁵³ Prop 2006/07:95 s. 41 f.

skadade naturresursen. I första hand ska primära åtgärder vidtas, för att den skadade miljön återgår till sitt ursprungliga tillstånd. Om inte det är möjligt ska kompletterande åtgärder vidtas för att uppnå en liknande nivå. Utöver detta skall hjälpåtgärder vidtas för att kompensera för tillfälliga förluster av naturresurser i avvaktan på återhämtning av naturen.⁵⁴ Det är dock inte all biologisk mångfald som omfattas av direktivets krav, utan endast sådana arter och livsmiljöer som skyddas genom fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet.⁵⁵

Direktivets tillämpning i tiden begränsas i artikel 17 på tre sätt. Om utsläppet har skett innan direktivet implementering, det vill säga den 30 april 2007, är direktivet inte tillämpligt. Direktivet är inte heller tillämpligt på händelser som har skett efter implementeringen om de härrör från en verksamhet som pågick och avslutades före implementeringen. Slutligen finns en 30 årig bortre gräns. Direktivet är inte tillämpligt på skador där mer än 30 år har gått sedan tidpunkten för utsläppet.⁵⁶

En fråga som har uppkommit till följd av att allvarliga miljöskador nu omfattas av miljöbalken är om verksamhetsutövarbegreppet i direktivet överensstämmer med miljöbalkens. En diskussion kring detta har förts i förarbetena till implementeringen av direktivet.

Enligt art 2.4.b.6 i miljöansvarsdirektivet är en verksamhetsutövare:

”varje fysisk eller juridisk person, privat eller offentlig, som driver eller kontrollerar en yrkesverksamhet eller, om detta följer av nationell lagstiftning, den person till vilken avgörande ekonomiska befogenhet när det gäller en sådan verksamhets tekniska funktion har delegerats, inbegripet den person som innehar tillstånd eller godkännande för denna verksamhet och/eller den person som registrerar eller anmäler en sådan verksamhet.”

Uppsatsen kommer endast att beröra den första delen av definitionen, en verksamhetsutövare är den som driver eller kontrollerar en yrkesverksamhet, eftersom den delen är mest intressant med hänsyn till uppsatsen syfte. Vad som anses med kontroll är inte givet. Enligt statens offentliga utredning, *Ett utvidgat miljöansvar*, anses ett innehav vara detsamma som att besitta eller äga en verksamhet. De anser att innehav har en mer formell karaktär än vad begreppet kontroll innebär. Att låta den som driver och kontrollerar vara ansvarig visar att fokus ligger på den som i praktiken rent faktiskt driver och utövar kontroll över verksamheten. Genom att jämföra den andra satsen i definitionen med den första anser utredningen att kontroll måste vara något mer än att ha ekonomiska befogenheter. Enligt utredningen har den främsta inspirationskällan till miljöansvarsdirektivet varit amerikansk rättspraxis. Utifrån detta synsätt har det enligt utredningen en stor betydelse för bestämmandet av vem som kontrollerar verksamheten att ta reda på vem som har befogenhet att kontrollera aktiviteter som sker på

---

⁵⁴ Prop. 2006/07:95 s. 62 f.

⁵⁵ Dir. 2004/35/EG, preambel 3.

⁵⁶ Dir. 2004/35/EG, art 17.

platsen där föroreningar har skett och vem som har beordrat aktiviteterna. Det blir även viktigt att undersöka vem som har bäst möjlighet att upptäcka och förebygga skadan. Sammanfattningsvis anser utredningen att kontrollen bör ingripa en mer eller mindre rådighet över sådana förhållanden.⁵⁷ Utredningen konstaterar att kretsen av ansvariga har utvidgats i och med införandet av miljöansvarsdirektivet i den svenska miljöbalken genom att verksamhetsutövarbegreppet har kompletterats med direktivets kontrollbegrepp.⁵⁸

Miljöansvarsutredningen ansåg att det inte fanns stöd i svensk rättspraxis och förarbeten för att verksamhetsutövarbegreppet i miljöbalken hade en sådan vid tillämpning att det kunde anses omfatta direktivets kontrollbegrepp. Miljöansvarsutredningen menade därför att miljöbalkens verksamhetsutövarbegrepp skulle kompletteras med direktivets kontrollbegrepp när det gällde att bestämma vem som var verksamhetsutövare vid allvarliga miljöskador.⁵⁹

I förarbetena till följd av miljöansvarsdirektivets implementering ansåg regeringen att någon förändring av verksamhetsutövarbegreppet i lagtexten inte var motiverat. Regeringen frågade sig om miljöansvarsdirektivets kontrollbegrepp inbegrep något annat än att det utpekade ansvarssubjekten har haft en faktisk och rättsliga möjlighet att ingripa. Det konstaterades att varken direktivet, eller några rättsfall från EG-domstolen kunde ge vägledning i frågan. Regeringen ansåg dock att en definition av verksamhetsutövarbegreppet, som endast omfattar allvarliga miljöskador, skulle kunna påverka övriga bestämmelser i miljöbalken som är knuta till begreppet och det skulle kunna leda till en snävare definition av begreppet än vad lagstiftare avsett. Istället föreslogs att i framtiden borde en generell verksamhetsutövaredefinition utarbetas för att skapa en tydlighet. Avslutningsvis ansåg Regeringen att utifrån den sparsamma rättspraxis som fanns på området kunde det inte konstateras att verksamhetsutövarbegreppet i miljöbalken var oförenlig med eller infattade en snävare personkrets än miljöansvarsdirektivets.⁶⁰

Enligt min mening bör det inte vara någon större skillnad mellan att driva och bedriva en verksamhet. Det är inte där problemet ligger utan om kontrollbegreppet kan anses omfattas av miljöbalkens definition av verksamhetsutövare. Enligt min åsikt borde de rekvisit som rättspraxis utformat, faktisk och rättslig möjlighet att ingripa, täcka de situationer som utredningen tar upp, bland annat vem som kontrollerar verksamheten. Rättspraxis visar det i alla fall⁶¹. Därav håller jag med regeringens resonemang om att verksamhetsutövare som orsakar allvarliga miljöskador inte faller utanför miljöbalkens verksamhetsutövarbegrepp utifrån dagens rättstillämpning. Jag tycker dock det är olyckligt att regeringen inte

---

⁵⁷ SOU 2006:39, s. 103.

⁵⁸ SOU 2006:39, s. 325.

⁵⁹ SOU 2006:39, s. 115.

⁶⁰ Prop. 2006/07: 95, s. 57 f.

⁶¹ Se rättsfall KN B 15/95 och MÖD M 2812-05.

kommenterar utredningens resonemang om varför miljöbalkens verksamhetsutövarebegrepp omfattar en snävare personkrets än miljöansvarsdirektivet, utan istället diskuterar om vilka konsekvenser det skulle bli för miljöbalken att införa en definition. Miljöansvarsutredningens resonemang kan dock vara svårt att kommentera eftersom det är väldigt tunt och svårbegripligt. Regeringens diskussion om att skapa en generell definition skulle givetvis skapa en tydlighet men jag tror att en definition lätt skulle bli alltför generell vilket skulle kunna resultera i att vi skulle hamna i samma situation som vi befinner oss idag.

3 Förvärvsavtalet

Ett sätt för nya ägare att slippa överraskas av ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar vid ett företagsförvärv kan vara att utforma miljögarantier i parternas förvärvsavtal.

Det har konstaterats i doktrinen att köplagen troligtvis är tillämplig på företagsförvärv. Köplagen är dispositiv enligt 3 §. Det råder avtalsfrihet mellan parterna, om åtagandena inte regleras i avtalet blir dock köplagen tillämplig på avtalet. Ofta försöker parterna avtala bort så mycket som möjligt av köplagen, vilket kan leda till en omfattande garantikatalog. I vissa fall kommer parterna överrens om att det skriftliga avtalet ska reglera hela rättsförhållandet, det vill säga parterna avtalar bort köplagen. Vad parterna bör tänka på är att köplagen även i dessa fall kan bli tillämplig om klausulen uppfattas som oklar. Avtalet kan i dessa fall fyllas ut med köprättsliga normer.⁶²

Garantierna som lämnas i avtalet omfattar oftast områden som köparen undersökt vid en miljörättslig due diligence, nedan kallad företagsbesiktning. Besiktningen ska inte ses som ett substitut utan snarare som ett komplement till garantierna. Anledningen till att använda sig av garantier i ett förvärvsavtal är att allokera risk för okända fel till den part i förvärvsförhållandet som har bäst förutsättningar att känna till eventuella fel, enligt Svernlöv är det vanligtvis säljaren.⁶³ Garantierna innebär i korthet, i förhållande till köprättsliga regler, att säljarens ansvar för fel utvidgas och att köparens undersökningsplikt kan minskas.⁶⁴

Garantier och avtalsvillkor har samma köprättsliga verkan. Att använda begreppet garanti medför dock en tydlighet att säljaren åtar sig ett visst ansvar för en viss omständighet.⁶⁵

Innan vi behandlar ytterligare frågor bör först frågan om köplagens inverkan på garantierna i förvärvsavtalet i korthet beröras.

I ett förvärvsavtal ligger det i säljarens intresse, att friskriva sig från ansvar genom att föreskriva att köparen har haft full tillgänglighet att undersöka målföretaget.⁶⁶

Köparen däremot borde inte ha ett intresse att en sådan klausul införs i förvärvsavtalet. Han borde istället begränsa rättsverkan av besiktningen genom att beskriva eventuella begränsningar som funnits vid tillgänglighetsundersökningen av informationen, vilket minskar hans

---

⁶² Sevenius, *Företagsförvärv- en introduktion*, s. 154 ff.

⁶³ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr. 5, 2004.

⁶⁴ Sacklén, *Om felansvaret vid aktieköp*, SvJT, 1993, s. 817.

⁶⁵ Sevenius, *Due diligence eller garantier- en fråga om antigen eller?* Balans nr. 2, 2003.

⁶⁶ Se Bilaga A, punkt 7. 1 st.

undersökningsplikt.⁶⁷ Ur ett riskallokeringsperspektiv borde det effektivaste sättet för säljaren vara att inte allmänt hänvisa till materialet som framkommit i det så kallade ”datarummet” eftersom det borde vara bättre att reglera problemen innan förvärvets fullbordan än att ha långa processer senare i framtiden om bristande garantier.⁶⁸

3.1 På vilka olika vis kan miljörättsliga garantier utformas?

I detta avsnitt kommer jag att visa hur miljörättsliga garantier kan utformas. Jag kommer att i anslutning till garantierna att kommentera vad säljare och köpare bör tänka på vid avtalsskrivandet.

Förvärvsavtalen i branschen är relativt homogena, det är uppbyggda med samma logiska struktur och har vissa standardiserade villkor.⁶⁹

Utifrån köparens synvinkel utgör garantierna avtalets centrala funktion, rättsförhållandet blir mer förutsägbart. Garantierna preciserar köparens befogade förväntningar på målföretaget. Motiven till att använda garantier är många men det starkaste motivet är att precisera säljarens ansvar för målbolaget. Det kan vara något problem som har upptäckts under besiktningen som måste fångas upp. Utifrån detta resonemang är det inte svårt att förstå att säljaren vill minimera antalet garantier och avgränsa dem i förvärvsavtalet.⁷⁰

Finns det informationsluckor i företagsbesiktningen bör garantierna bli extra viktiga. Det kan exempelvis vara en bristfällig eller en avsaknad fas ett undersökning. I dessa fall bör en köpare bli extra angelägen om att garantierna ska täcka informationsluckorna. En fas ett undersökning innebär att en granskning av verksamheten har genomförts med bland annat platsbesök, interjuver, studier av kartor etc. Utifrån materialet har miljökonserter sedan gjort en riskklassificering på en skala ett till fyra, där ett är den högsta riskklassen. Vanligtvis är en fas ett undersökning tillräcklig men i vissa fall genomförs även en fas två undersökning för att dementera eller bekräfta den tidigare riskklassificeringen.⁷¹

En bra utgångspunkt för en köpare i en förhandling med säljaren är en allmän garanti om att verksamheten har bedrivits i enlighet med gällande lagstiftning och miljötillstånd för att undgå ett eventuellt efterbehandlingsansvar.⁷² Långtgående garantier för en säljare skulle kunna

---

⁶⁷ Sevenius, *Om ”due diligence”-företagsbesiktningens betydelse i svensk rätt*, SvJT, 2007, s. 507.

⁶⁸ Svernlöv *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr. 5, 2004.

⁶⁹ Sevenius, *Företagsförvärv- en introduktion*, s. 155 f.

⁷⁰ Sevenius, *Företagsförvärv- en introduktion*, s. 169.

⁷¹ Orrbeck, *Företagsförvärv i praktiken*, s. 87.

⁷² Se Bilaga A, punkt 7.10.a.

vara att säljaren garanterar att den överlåtna verksamheten inte är part i någon miljörelaterad tvist och att det inte föreligger någon omständighet som kan ge upphov till en miljörättslig tvist samt att målbolagets egendom är fri från föroreningar.⁷³

Enligt min mening är det viktigt att säljaren begränsar detta villkor till vad han känner till, han vill inte garantera något som han inte vet något om.

Eftersom ett indraget miljö tillstånd kan vara avgörande för en verksamhets fortsatta drift bör köparen få säljaren att garantera att alla miljö tillstånd finns och att det inte finns någon indikation på att dessa kommer att dras in.⁷⁴ Återigen är detta något som säljaren, enligt min mening, inte kommer att vilja specificera om han inte är helt säker på sin sak.

3.2 Begränsningar med miljögarantier

Hur utformningen sker av garantierna är inte det enda som påverkar värdet av målbolaget. Beloppsbegränsningarna i garantikatalogen och hur lång garantitiden sträcker sig är även faktorer som påverkar värderingen av målbolaget.

3.2.1 Beloppsbegränsningar

Enligt Svernlöv finns det tre sätt att formulera beloppsbegränsningar vad gäller säljarens skyldighet att lämna ersättning vid bristande garantier. Begränsningarna kan bestå av; tröskelbelopp, minimibelopp och takbelopp. Det är främst takbeloppsbegränsningar som blir intressant vid miljöskador. Takbeloppsbegränsningar har blivit en vanligare företeelse i svenska förvärvsavtal än vad det var för några år sedan. Begränsningen innebär att säljaren sätter ett tak på hur mycket ersättning som kan utbetalas till köparen vid bristande garantiuppfyllelse. Hur högt taket blir är något som parterna förhandlar om vid utformandet av garantierna.⁷⁵

I Sverige kostar ett statligt efterbehandlingsprojekt i genomsnitt 40 miljoner kronor.⁷⁶ Om takbeloppsbegränsningssumman är satt för lågt i förvärvsavtalet finns en stor risk för en köpare vid ett krav på efterbehandling att han inte kan erhålla full ersättning från säljaren för sina kostnader för efterbehandlingsansvaret.⁷⁷

Om köparen i företagsbesiktningen har identifierat en brist i målbolaget, exempelvis en miljörättslig process, kan en lösning för säljaren vara att utforma en ”specific indemnities” för att undvika att drabbas av en

---

⁷³ Se Bilaga A, punkt 7.10.c.

⁷⁴ Se Bilaga A, punkt 7.10.a och 7.10.b.

⁷⁵ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

⁷⁶ <http://www.naturvardsverket.se/sv/Verksamheter-med-miljopaverkan/Efterbehandling-av-fororenade-omraden/Laget-i-landet---efterbehandling/>

⁷⁷ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

takbeloppsbegränsning. Detta är en utfästelse av säljaren att utan begränsningar lämna ersättning för de kostnader som den identifierade bristen kan medföra. Detta alternativ borde vara en bra lösning att använda sig av om säljare och köparen inte i dagsläget vet om bristen kommer att utmynna i en skada eller i hur mycket skadan kommer att kosta. Lösningen med ”specific indemnities” kan användas istället för ett direkt prisavdrag på köpeskillingen.⁷⁸

Att undgå takbeloppsbegränsningar i specifika fall genom att använda sig av ”specific indemnities” borde enligt min mening inte vara helt lätt att förhandla om. Det krävs att parterna är överens om att en förening eller ett efterbehandlingsansvar faktiskt föreligger. En säljare är nog inte villig att garantera något genom en ”specific indemnities” om det råder tvivel om att det föreligger en brist i målbolaget och hur mycket den kommer att kosta. En köpare bör inte heller vara villig att göra en prisreducering istället för en ”specific indemnities” eftersom det kan vara svårt att uppskatta en framtida saneringskostnad. Värderingarna från fas ett undersökningen, som köparen har som underlag, är endast uppskattningar som miljökonsulter gör om vad eventuella saneringskostnader kan kosta och risker för att området är förorenat. Intervjupersonen som jag har talat med uttryckte att det i vissa fall kan vara mycket svårt att avgöra framtida avfallspriser och vad som kommer att klassas som avfall i framtiden.⁷⁹ Om köparen och säljaren väljer en prisreducering och saneringskostnaderna visar sig överstiga prisreduceringen kan inte köparen, om han blir efterbehandlingsansvarig, i efterhand kräva ersättning av säljaren för den överstigande delen. Enligt min mening, utifrån ovan förda resonemang, kan förhandlingar om ”specific indemnities” därför vara riskfyllda och därmed svåra att förhandla om för parterna.

3.2.2 Garantiernas begränsningar i tid

En köpare vill att garantiernas längd ska sträcka sig så långt in i framtiden som möjligt, eftersom ett efterbehandlingsansvar kan uppdragas efter en längre tid. En säljare i sin tur vill ha korta garantitider för att slippa att drabbas av ett framtida ansvar.⁸⁰

Miljögarantier brukar ha en längre garantitid än de mer allmänna garantierna i förvärvsavtalet. För de mer allmänna garantierna är den vanligaste garantitiden mellan 18 mån till tre år.⁸¹ Garantitiden för miljögarantier sträcker sig vanligtvis mellan fem till tio år.⁸²

Oavsett hur långa eller korta garantier som förhandlas fram i avtalet har inte garantier något värde för köparen om säljaren inte kan garantera att ersättning kan lämnas vid en brist i garantierna. För säljaren finns det olika

---

⁷⁸ Svernlöv, *Risikfördelning i förvärvsavtalet*, Balans nr 8-9, 2004.

⁷⁹ Johansson, Tyréns, Telefonintervju 2007-11-19.

⁸⁰ Corino, *Environmental due diligence, European Environmental Law Review*, April 2000.

⁸¹ Svernlöv, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

⁸² Telefonsamtal med Sofia Pettersson 2007-11-05.

möjligheter att lämna säkerhet för garantierna. En möjlighet är att säljaren ”spärrar in” en del av köpeskillingen på ett så kallat ”escrow- account” under garantiperioden. Säljaren låser därigenom in en del av köpeskillingen och köparen erhåller därmed en säkerhet för betalning om en skada inträffar som omfattas av garantierna.⁸³ Deponeringen av köpeskillingen sker i en bank, och säljaren erhåller ränta på den insatta köpeskillingen och får betala en avgift till banken för tillhandahållandet av tjänsten.⁸⁴

Riskkapitalbolagens affärer har ökat de senaste åren. För dessa bolag är denna deponering problematisk eftersom bolagen vanligtvis vill ta del av vinsten direkt. Vinsten investeras sedan i projekt som har högre avkastning, mellan 10-20 procent per år, än vad bankräntan ger på ett deponeringskonto.⁸⁵ Riskkapitalbolag är även ovilliga att lämna längre garantier på grund av att de fonder som finansierar deras verksamhet ska återbetalas till bolagets investerare när fonden avslutas. Därmed blir det svårt för ett riskkapitalbolag att avhålla delar av köpeskillingen under en längre tid som säkerhet för miljögarantierna.⁸⁶ Riskkapitalbolags ovillighet att lämna garantier kan medföra att en köpare inte vågar genomföra affären eftersom den kan vara förenad med en alltför hög risk.⁸⁷

---

⁸³ Svernlöv, *Risikfördelning i förvärvsavtalet*, Balans nr 8-9, 2004.

⁸⁴ Orrbeck, 2006, s.128.

⁸⁵ Larsson, *Garantiförsäkringar säkrar riskaffärer*, Dagens industri, 2005.

⁸⁶ Orrbeck, 2006, s.129.

⁸⁷ Larsson, *Garantiförsäkringar säkrar riskaffärer*, Dagens industri, 2005.

4 Miljöskadeförsäkring

4.1 Inledning

I vitbok till miljöansvarsdirektivet (nedan Vitboken) påpekas att för att nå målen med direktivet är det viktigt att det finns en möjlighet att kunna försäkra sig mot ett miljöansvar. Det har konstaterats att ett strängare miljöansvar ofta leder till att företag försöker att undgå sitt ansvar genom att bilda mindre bolag som får ta kostnaderna för miljöansvaret. Detta är något som Vitboken anser bör undvikas eftersom dessa bolag sällan kan stå för kostnaderna för efterbehandlingen. Finns en försäkringslösning bör företag vara mindre benägna att undgå ett ansvar eftersom risken överförs på försäkringsbolagen. Detta förutsätter givetvis att företaget har ett intresse att uppträda ansvarsfullt eftersom en försäkringslösning för med sig ett visst åtagande som den försäkrade måste uppfylla. Vitboken anger att mätverktygen hos försäkringsbolagen för att mäta miljöskador kommer att förbättra den ekonomiska säkerheten för miljöansvarsdirektivet och bidra till dess genomförbarhet men att det kommer ta lång tid och bli dyrt. Vitboken anser även att genom att fastställa tak för ersättningsbelopp vid skador kan försäkringsmarknaden utvecklas och förbättras även om det inte överensstämmer med principen om att förorenaren betalar.⁸⁸

Kommissionen har för avsikt att fortsätta diskussionerna om ekonomisk säkerhet för att stimulera utvecklingen av särskilda instrument för ekonomiska garantier.⁸⁹ Denna avsikt återfinns i art. 14.2 i miljöansvarsdirektivet, att kommissionen ska lägga fram en rapport före den 30 april år 2010 om försäkringsbranschens villkor och kostnader för tillståndspliktiga verksamheter och lämna förslag, om det är eftersträvt, om ett obligatoriskt harmoniserat försäkringssystem.

Sedan Vitboken skrevs har försäkringsmarknaden för frivilliga miljöskadeförsäkringar utvecklats. Marknaden är för tillfället begränsad och försäkringar tillhandhålls endast av specialförsäkringsbolag. En utveckling av detta marknadssegment anses kunna främja både miljön och den inre marknaden.⁹⁰

Enligt direktivet bör medlemstaterna vidta åtgärder för att uppmuntra verksamhetsutövarna att teckna lämpliga försäkringar för att få ett effektivt

---

⁸⁸ Vitbok om ersättningsansvar för miljöskador KOM (2000) 66 slutlig 9 februari 2000, s.23 f.

⁸⁹ Vitbok om ersättningsansvar för miljöskador KOM (2000) 66 slutlig 9 februari 2000, s.23 f.

⁹⁰ Rapport om produkt- och kapitalmarknadernas funktion i gemenskapen, KOM (2001) 736 slutlig.

skydd mot de skyldigheter som följer av direktivet.⁹¹ I förarbetet till direktivets implementering i miljöbalken nämns inte dessa åtgärder.⁹²

Det strängare miljöansvaret i svensk lagstiftning som har uppstått de senaste åren har medfört att den svenska marknaden för miljöskadeförsäkringar har utvecklat olika försäkringsalternativ för att lösa otryggheten kring miljöfrågor som kan uppstå vid ett företagsförvärv.⁹³

Nedan kommer jag att beskriva American Insurance Group (AIG) miljöskadeförsäkring. Denna försäkringsform introducerades på den svenska marknaden år 2003. Försäkringen kan skraddarsys utifrån försäkringstagarens önskemål och jag kommer nedan att beskriva hur nya ägare kan försäkra sig mot ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar vid ett företagsförvärv.

Försäkringsvillkoren för denna typ av försäkring återfinns i AIG Pollution Legal Liability Policy 2005:1 (nedan villkoret).⁹⁴

Med hänsyn till att uppsatsen berör efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar, har jag valt att främst studera de villkor som rör detta ansvar.⁹⁵ Läsaren bör dock känna till att försäkringen kan enligt överenskommelse med parterna omfatta även tredjemans krav på sak- och personsador.⁹⁶

4.2 Försäkringsvillkor

Försäkringsvillkoren anpassas efter parternas behov vid ett företagsförvärv. Parterna kan därför vid en förvärvssituation försäkra sig emot ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar. Om någon av parterna känner till en förorening som överstiger Naturvårdsverkets gränsvärden vid förvärvet, kan inte denna form av försäkring tecknas. Ett alternativ skulle i sådana fall istället kunna bli en saneringsförsäkring för den specifika föroreningen.⁹⁷

Via en försäkring kan vissa utvalda, eller alla av målbolagets fastigheter försäkras mot ett efterbehandlingsansvar. Villkoren ersätter saneringskostnader som rör den egna fastigheten. Vid sanering utanför fastigheten krävs det att föroreningen har uppstått på den försäkrade fastigheten och sedan spridit sig till omgivningen.⁹⁸ Villkoret undantar bland annat föroreningar vars uppkomst orsakats av, en identifierad underjordisk tank⁹⁹, asbest, bly färg, radioaktivt material och om den

---

⁹¹ Dir. 2004/35/EG, art. 14.1.

⁹² Se prop. 2006/07:95.

⁹³ www.aigeurope.se/aigweb/document/1041/ENVIRONMENTAL_2005xx_Swedish.pdf

⁹⁴ Se Bilaga B för att studera villkoret.

⁹⁵ Se villkor, art 1.1.

⁹⁶ Se villkor, art 1.3 och art 1.6.

⁹⁷ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

⁹⁸ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

⁹⁹ Kan omfattas av villkoret om provtagning skett och godkänts av försäkringsbolaget.

försäkrade visste eller borde ha vetat att ett visst utsläpp skulle kunna ge upphov till saneringskostnader.¹⁰⁰ För att ersättning ska kunna utgå måste skadan vara baserad på en förorening. Skador orsakade av naturen själv omfattas därmed inte av försäkringen.¹⁰¹ Miljöansvarsdirektivet trädde i kraft i svensk lagstiftning den 30 april 2007.¹⁰² Försäkringar som har tecknats efter detta datum täcker skador som omfattas av direktivet, exempelvis skador som har uppkommit på den biologiska mångfalden.¹⁰³ Försäkringen täcker även förändringar i lagstiftningen under försäkringsperioden. Detsamma gäller om Naturvårdsverket exempelvis förändrar sina gränsvärden.¹⁰⁴

Det finns ingen fast premie för denna försäkringsform utan försäkringsbolaget sätter premien utifrån risken i det enskilda fallet med utgångspunkt i vilka miljörisker som finns i verksamheten. De olika faktorer som avgör premiens storlek är informationen i fas ett och två undersökningarna, finns det kända föroreningar under tillåtna gränsvärden, hur många fastigheter försäkringen ska omfatta och om det finns misstankar om miljöföroreningar.¹⁰⁵ För att en försäkring ska kunna tecknas krävs det minst att en fas ett undersökning har genomförts.¹⁰⁶ Premien brukar pendla mellan två till åtta procent av försäkringsbeloppet och den betalas vid tecknandet av försäkringen.¹⁰⁷ Det maximala försäkringsbeloppet är 50 miljoner euro. Den längsta försäkringsperioden som en försäkringstagare kan teckna är tio år. Perioden kan givetvis avtalas kortare om exempelvis garantierna sträcker sig över en kortare period.¹⁰⁸

Om en skada inträffar, som omfattas av försäkringen, ersätts skadan med undantag för en självrisk.¹⁰⁹ Självrisken skräddarsys vid tecknandet av försäkringen. Oftast är självrisken en miljon svenska kronor eller mer. Vem som ska betala självrisken, köparen eller säljaren, beslutas vid tecknandet av försäkringen. Syftet med försäkringen är att hjälpa försäkringstagaren om större föroreningsskador har inträffat på fastigheten, en hög självrisk motverkar att försäkringstagaren anmäler små skador till försäkringsbolaget. Försäkringsformen har funnits sedan år 2003 och i dagsläget har endast ett par skador reglerats. Försäkringsbolaget räknar med att fler skador kommer att inträffa eftersom inga av försäkringstagarnas försäkringsperioder har avslutats i dagsläget.¹¹⁰

---

¹⁰⁰ Se villkor, art 4.

¹⁰¹ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

¹⁰² Se Dir 2004/35/EG, art 19.

¹⁰³ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

¹⁰⁴ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

¹⁰⁵ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹⁰⁶ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

¹⁰⁷ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹⁰⁸ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

¹⁰⁹ Se villkor, art 5.5.

¹¹⁰ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-22.

4.3 Vilka förvärvsrelaterade problem kan försäkringen lösa?

I det tidigare kapitlet har jag presenterat hur parterna vid ett företagsförvärv kan lösa miljörelaterade risker med hjälp av garantier. Detta alternativ är inte alltid tillfredställande för köparen och säljaren och många affärer kan inte genomföras på grund att parterna inte kommer överens om hur garantierna ska utformas.¹¹¹ En lösning på den redovisade problematiken i tidigare kapitlet kan vara att använda sig av en miljöskadeförsäkring.

Vanligtvis är det säljaren som köper försäkringen och tecknar försäkringen för de fastigheter som ska säljas. Det går även bra att teckna försäkringen för den verksamhet som bedrivs på fastigheten om exempelvis köparen av verksamheten arrenderar fastigheten.¹¹² Om köparen får ett krav på efterbehandling för historiska föroreningar anmäler han det till försäkringsbolaget som utreder hans ersättningsanspråk. Vem som sköter utredningen om ansvaret med myndigheter varierar från fall till fall. I vissa fall vill försäkringstagaren, köparen, själv sköta all kontakt medan i andra fall föredrar köparen att försäkringsbolaget sköter kontakten.¹¹³

Med hjälp av en försäkring slipper säljaren garantera något i förvärvsavtalet om efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar eftersom försäkringen täcker anspråk som riktas mot fastigheten eller verksamheten.¹¹⁴ Det finns ytterligare alternativ nämligen att köparen och säljaren tillsammans tecknar försäkringen och delar på premiekostnaderna. Köparen kan även ensam teckna en försäkring om han anser att det finns en stor risk att drabbas av ett efterbehandlingsansvar vid företagsförvärvet och säljaren inte är villig att vidta åtgärder för att förhindra risken med hjälp av garantier. Försäkringen fungerar i sådana fall som ett redskap att reducera risken för köparen, vilket kan vara en förutsättning för att köparen ska kunna genomföra företagsförvärvet.¹¹⁵

Problematiken kring att köparen riskerar att inte få tillräckligt med ersättning på grund av takbeloppsbegränsningar i förvärvsavtalet kan undvikas vid användandet av en försäkring. Försäkringen möjliggör att köparen kan välja vilket takbelopp försäkringen ska ha, maximalt belopp är 50 miljoner euro, mot att premien för försäkringen kan bli högre. Det finns därmed en större valmöjlighet för en köpare att välja ett takbelopp vid användandet av en försäkring än när ett efterbehandlingsansvar regleras i ett förvärvsavtal.¹¹⁶

---

¹¹¹ Larsson, *Garantiförsäkringar säkrar riskaffärer*, Dagens Industri, 2005.

¹¹² Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹¹³ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2008-02-06.

¹¹⁴ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

¹¹⁵ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹¹⁶ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

I det tidigare kapitlet har det även diskuterats om problematiken att förhandla om ”specific indemnities”. En köpare kan exempelvis ha en önskan om en utfästelse på grund av en identifierad förorening i verksamheten. Köparen kan ha svårt att uppskatta de framtida saneringskostnaderna för föroreningen och vill därför troligen undvika att justera köpeskillingen för förvärvet. En säljare kan däremot vara motvillig till en ”specific indemnities” eftersom den kan utgöra ett för stort riskmoment. Han bör av den anledningen istället sträva efter att göra en prisjustering av köpeskillingen. Om en försäkring används, kan istället säljarens utfästelse ersättas av en försäkring och köparen och säljaren slipper oro sig över möjliga miljörättsliga risker.¹¹⁷ Därmed skapas en större möjlighet att företagsförvärvet kan genomföras. Användandet av ”specific indemnities” omfattar i vissa fall redan identifierade brister i verksamheten, miljöbrister som parterna redan känner till. En osäkerhet kan därmed uppstå kring hur mycket en eventuell efterbehandling kommer att kosta för dessa brister. En försäkring täcker även identifierade brister men föroreningen på fastigheten får i sådant fall inte överskrida Naturvårdsverkets gränsvärden.¹¹⁸

Det har tidigare nämnts att miljörättsliga garantitider ofta sträcker sig mellan fem till tio år. För en köpare har inte garantierna något värde om inte någon säkerhet kan lämnas av säljaren. Det kan ske genom att säljaren deponerar en del av köpeskillingen på ett spärrat bankkonto som kan betalas ut om garantierna inte kan uppfyllas. I det tidigare kapitlet har det beskrivits att denna lösning kan vara problematisk för främst riskkapitalbolag. Dels på grund av att bolagen måste betala tillbaka delar av köpeskillingen till finansierarna när affären avslutas och dels för att avkastningen på vinsten försämras på grund av att köpeskillingen deponeras på ett bankkonto med låg ränta istället för att investeras i företag med högre avkastning. Därför brukar riskkapitalbolag vara ovilliga att lämna långa garantier, de vill ha ett så kallad ”clean target”. Detta kan medföra att köpet kan bli för riskfyllt för köparen och affären kan bli svår att genomföra. Med hjälp av en miljöskadeförsäkring slipper säljaren ha långa garantitider, med följd att kapitalet blir spärrat, eftersom försäkringsbolaget vid en skada kan ta över eventuella miljörättsliga ersättningsanspråk.¹¹⁹

Ytterligare ett problem som en köpare kan råka ut för vid ett företagsförvärv är att den miljörättsliga lagstiftningen kan bli strängare under garantitiden. Det gäller främst en risk för att retroaktiv lagstiftning införs. En försäkring täcker förändringar i lagstiftningen under försäkringsperioden. Det kan även inträffa att Naturvårdsverkets gränsvärden förändras under försäkringsperioden.¹²⁰

En övrig fördel som en försäkringslösning för med sig är att om en köpare i framtiden vill sälja bolaget vidare kan försäkringen övertas av den nya

---

¹¹⁷ Se villkoret, art 1.1.1.

¹¹⁸ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

¹¹⁹ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹²⁰ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

ägaren under försäkringsperioden.¹²¹ Försäkringen utgör därmed en tillgång i målbolaget under försäkringsperioden, vilket kan underlätta framtida försäljningar.¹²² Att det förhåller sig på detta sätt beror på att försäkringen är en så kallad claims made försäkring, att skador måste anmälas inom den avtalade försäkringsperioden för att kunna ersättas. Det finns dock en utökad anmälningsperiod på 60 dagar efter att försäkringsperioden har avslutats.¹²³ Försäkringen utgör därför endast en tillgång i bolaget tills försäkringsperiodens slut.

Waldenvik anser att claims made försäkringens uppkomst var att försäkringsbranschen hade problem med att bedöma skadekostnaderna för ansvarsförsäkringarna, det tog lång tid från skadetillfället tills att ersättningsanspråk framfördes till försäkringsbolagen. Detta medförde att många försäkringsbolag visade negativa resultat för sina ansvarsförsäkringar. En åtgärd för att stoppa den negativa trenden var att införa claims made teorin istället för inträffandeteorin. Inträffandeteorin innebär att försäkringen gäller för skador som har inträffat under försäkringstiden. Claims made teorin innebär i princip, som tidigare sagt, att försäkringen endast gäller för skadehändelser som anmäls under försäkringstiden. Försäkringsbolagen fick därmed kännedom efter varje försäkringsperiod om hur många skador som skulle ersättas under perioden. Försäkringsbolagen undvek därav problematiken kring inträffade skador som inte anmäldes inom en rimlig tid. Kritik mot claims made försäkringar har bland annat framförts från försäkringstagare, skriver Waldenvik, att tidsgränsen för försäkringen leder till ett begränsat skydd. En positiv aspekt med claims made teorin jämfört med inträffandeteorin är det faktum att claims made försäkringar lämnar ett högre försäkringsbelopp än försäkringar som använder inträffandeteorin.¹²⁴

---

¹²¹ Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-11-05.

¹²² Telefonsamtal med Sofia Pettersson, 2007-12-03.

¹²³ Se villkoret, art 1.1.a, art 2.1, art 8.1 samt telefonsamtal med Sofia Pettersson 2007-11-05.

¹²⁴ Waldenvik, *Ansvarsförsäkringens inträffande- och claims made- teorier- en jämförelse*, Nordisk försäkringstidskrift nr. 4, 1986.

5 Analys och slutsats

5.1 Efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar i miljöbalken

I denna del av analysen kommer uppsatsens frågor rörande verksamhetsbegreppet, vem som är att betrakta som verksamhetsutövare och miljöansvarsdirektivets påverkan på miljöbalken att besvaras.

5.1.1 Verksamhetsbegreppet

I bedömningen om ett efterbehandlingsansvar kan åläggas en verksamhetsutövare bör inledas med ett konstaterade att en förorening har orsakats av en verksamhet. Därefter bör det utredas vilken verksamhet som har gett upphov till föroreningen för att ett åläggande ska kunna riktas mot en verksamhetsutövare. Verksamhetsbegreppet har därför en central betydelse för bedömningen i 10:e kapitlet 2§ miljöbalken.

Rättsfall och förarbeten är knapphändiga vad gäller verksamhetsbegreppets innebörd. Det kan konstateras utifrån rättspraxis och doktrin att en vid tolkning av begreppet bör tillämpas. En tillfällig och enstaka åtgärd kan utgöra en verksamhet. I bedömningen bör inte endast den del av verksamheten som har bidragit till föroreningen omfattas, utan hela enheten. Att ett utnyttjande av ett område inte längre sker, behöver därför inte medföra att verksamheten anses vara avslutad. Utifrån rättspraxis kan det även konstateras att det inte behöver vara fråga om samma sorts verksamhet, det kan vara olika produktionsinriktningar under åren, för att omfattas av verksamhetsbegreppet i 10:e kapitlet 2 § miljöbalken.

5.1.2 Vem betraktas som en verksamhetsutövare?

Vem som kan betraktas vara en verksamhetsutövare i en verksamhet måste givetvis bedömas i varje enskilt fall. Rättspraxis och doktrin återkommer till meningen att en verksamhetsutövare är den som har de faktiska och rättsliga möjligheterna att vidta en åtgärd. En åtgärd i detta sammanhang kan utifrån rättspraxis exempelvis vara att kunna stoppa den del av verksamheten som bidrar till föroreningen.¹²⁵ I rättsfallet om SITA anser jag att domstolen förändrar den tidigare uppfattning om att civilrättsliga avtal mellan parterna inte skulle kunna ligga till grund för bedömningen om vem som är verksamhetsutövare. Detta borde leda till att förutsägbarheten blir högre för parterna eftersom de kan till en viss grad reglera sitt ansvar i ett civilrättsligt avtal. Parterna kan på så viss påverka den offentlighetsrättsliga bedömningen genom sitt avtal. Civilrättsliga avtal upprättas givetvis inte i alla

---

¹²⁵ Se rättsfall KN B 15/95 och MÖD M 2812-05.

sammanhang så detta har en begränsad betydelse. Men för företag som ägnar sig åt entreprenadverksamhet, likt SITA i rättsfallet, kan detta få stor betydelse.

Sevesolagens definition av verksamhetsutövarbegreppet har i uppsatsen konstaterats ha betydelse för miljöbalkens bedömning om vem som kan anses vara verksamhetsutövare. I vilken omfattning sevesolagen kan påverka är svårt att bedöma utifrån denna uppsats. Om sevesolagens definition skulle ha en stor påverkan på bedömningen skulle det kunna medföra att en större ansvarskrets skulle anses vara verksamhetsutövare, exempelvis skulle en koncernledning kunna betraktas som verksamhetsutövare för ett moderbolags förorenande verksamhet. Jag håller med Forsbacka att utan lagstöd utöka ansvarskretsen kan vara en felaktig åtgärd. En relevant fråga som jag ställer mig är om det finns ett behov att öka ansvarskretsen? Intressant borde vara att utreda hur många företag som undgår sitt efterbehandlingsansvar utifrån de lagregler som finns idag. Utifrån en sådan utredning kan det sedan visa sig om ett behov finns av att öka ansvarskretsen. Detta bör lämpligen ske innan man börjar föra diskussioner om analogier bör tillåtas eller ej mellan sevesolagen och miljöbalken.

För att kunna ålägga nya ägare i en verksamhet ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar krävs det att rekvisiten i 8 § i övergångsbestämmelsen till miljöbalken är uppfyllda. Ett rekvisit som uppsatsen särskilt har berört är om den faktiska driften av en verksamhet har skett efter den 30 juni 1969. Det kan vara problematiskt för nya ägare att förutse i vilken utsträckning ett samband måste finnas mellan den nya verksamheten och den tidigare verksamheten som har bedrivits för att omfattas av rekvisitet. Om den tidigare verksamheten som har förorenat området anses vara avslutad innan år 1969 kan en ny ägare bli fri från ett eventuellt efterbehandlingsansvar. Därför återkommer det tidigare resonemanget om verksamhetsbegreppet in i bedömningen. I doktrin och rättspraxis har, som tidigare nämnts, en vid tolkning av begreppet förespråkats. Ett utnyttjande av ett område kan ha upphört men det behöver inte medföra att verksamheten är avslutad, dessutom behöver inte den nuvarande produktionen vara densamma som den förorenade produktionen för att anses vara samma verksamhet. Verksamhetsbegreppets vida tolkning bör därför i praktiken kunna leda till att nya ägares verksamheter i många fall omfattas av rekvisitet i övergångsbestämmelsen och kan åläggas ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar.

Utifrån de i uppsatsen redovisade rättsfallen och förarbeten finner jag två olika resonemang kring hur nya ägare kan åläggas ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar. Det ena resonemanget går ut på att det övertagande bolaget övertar målbolagets skulder och tillgångar vid företagsförvärvet och därmed det miljörättsliga ansvaret, ett slags traditionsrättsligt resonemang.¹²⁶ Det andra resonemanget handlar om att ett åläggande bör kunna riktas mot den nuvarande verksamhetsutövaren

---

¹²⁶ Se rättsfall KN B 156/96.

eftersom det är den verksamhetsutövaren som bedriver verksamheten.¹²⁷ Förarbetena säger att om verksamheten pågår ska åläggandet riktas mot den som bedriver verksamheten. Det har tidigare konstaterats att verksamhetsbegreppet har en vid definition, exempelvis behöver inte en tidigare förorenad produktion vara densamma som den produktion som den nya ägaren bedriver för att den ska betraktas som samma verksamhet. Detta får därför som konsekvens att det oftast blir den nya ägaren som åläggs ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar.

Införandet av direktivet kommer inte att påverka verksamhetsbegreppet i miljöbalken eftersom miljöbalkens regler redan omfattar alla verksamheter. Ansvar för verksamhetsutövare har dock blivit mer omfattande vid implementeringen, i och med införandet av ansvaret för allvarliga miljöskador. Allvarliga miljöskador anses vara skador på skyddade arter, vatten och skyddande naturliga livsmiljöer, dessa skador ingår nu i efterbehandlingsansvaret, vilket inte var fallet tidigare. Eftersom efterbehandlingsansvaret har blivit mer omfattande efter implementeringen av direktivet bör nya ägare idag vara mer angelägna än tidigare att minska risken att drabbas av ett efterbehandlingsansvar. Miljöansvarsutredningens åsikt om att miljöbalkens definition av verksamhetsutövare inte skulle omfatta verksamhetsutövare som orsakar allvarliga miljöskador anser jag utifrån dagens rättstillämpning inte är korrekt. Huruvida min och regeringens åsikt är riktig får den framtida rättstillämpningen visa.

Det nya mer omfattande efterbehandlingsansvaret kommer troligtvis att leda till att besiktningar av målföretagets tidigare miljöpåverkan kommer att bli mer betydelsefullt än tidigare eftersom kostnaderna för efterbehandlingen kan bli större. Ett nytt ansvar för allvarliga miljöskador leder även till mer omfattande besiktningar, för att utreda om skador finns på skyddade arter och livsmiljöer. Dessa besiktningar bör bli väldigt kostsamma för en köpare. Jag ställer mig därför frågande till hur besiktningarna ska genomföras och om en eventuell besiktning kan vara tillförlitlig. Verkningar på den biologiska mångfalden kan, enligt min mening visa sig långt efter själva tidpunkten för föroreningen. Hur nya ägare kommer att lösa denna problematik kommer att bli intressant att få följa i framtiden.

Jag anser att lagtexten i 10:e kapitlet 2 § och 2 kapitlet 8 § i miljöbalken bör förtydligas för att rättssäkerheten ska bli större för nya ägare av en verksamhet. Som lagtexten är utformad i dagsläget kan den lätt missuppfattas för nya ägare, att den som bedriver eller bedrivit en verksamhet kan drabbas av ett efterbehandlingsansvar, om den inte tydliggörs. Nya ägare kan lätt få uppfattningen om att de kan undgå ett efterbehandlingsansvar eftersom det kan vara svårt att utläsa ur lagrummen att de kan bedriva samma sorts verksamhet som den tidigare förorenade verksamheten gjorde. Den allmänna principen om att förorenaren betalar anser jag även förvirrar. I flertal fall blir ju konsekvensen att det inte blir förorenaren som betalar utan den som anses bedriva verksamheten, det vill

---

¹²⁷ MÖD M 9822-02.

säga den nya ägaren. Jag bedömer att detta kan vara bekymmersamt för rättstillämpningen framförallt nu när ansvaret har blivit mer omfattande för verksamhetsutövaren.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att det finns en stor risk för nya ägare av en verksamhet att drabbas av ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar vid ett företagsförvärv. Detta beror på att den nya ägaren övertar de miljörättsliga skyldigheterna vid förvärvet samt att verksamhetsbegreppet har en vid tolkning, vilket för med sig att övergångsregelns rekvisit lätteligen kan tillämpas på nya ägare.

Ett strängare efterbehandlingsansvar är givetvis en bra utveckling för vår natur. Att dessutom efterbehandlingskostnaderna i större utsträckning kan åläggas ansvariga istället för att belasta staten bidrar även till att mindre skattemedlen går till efterbehandlingskostnader. Sett ur ett förvärvsrelaterat perspektiv medför ett strängare efterbehandlingsansvar bland annat att nya ägare bör lägga ner mer resurser på att undersöka hur den tidigare verksamheten har bedrivits, för att slippa stora efterbehandlingskostnader i framtiden. En metod för att eliminera risken att drabbas av ett efterbehandlingsansvar för en köpare under en viss period kan vara att säljaren lämnar garantier om det miljörättsliga efterbehandlingsansvaret i förvärvsavtalet.

5.2 Förvärvsavtalet

Några exempel har beskrivits i uppsatsen på hur miljögarantier kan utformas i ett förvärvsavtal. Till att börja med är en allmän garanti om att verksamheten bedrivits enligt gällande lagstiftning och miljötillstånd en bra utgångspunkt. Ett annat viktigt villkor att ta med i förvärvsavtalet är att verksamheten inte är part i en miljörättslig tvist eller att det inte finns någon omständighet som kan ge upphov till detta. Det kan även vara betydelsefullt för en köpare att få en garanti från säljaren att fastigheten inte är förorenad. Det kan vara ödesdigert för en köpare om målbolagets verksamhet inte har miljötillstånd eller att de kommer att dras in på grund av att säljaren har överträtt dem. En garanti kring detta är därför att föredra för en köpare. En säljare kommer inte att vilja lämna garantier om förhållanden som han inte känner till eller som han anser är för långtgående.

Vid förhandlingen om garantierna kan olika problem uppkomma. De problem som denna uppsats har tagit upp rör bland annat beloppsbegränsningar och garantitider. Problematiken med takbeloppsbegränsningar i förvärvsavtalet kan leda till att köparen inte erhåller tillräckligt med ersättning av säljaren om köparen drabbas av ett efterbehandlingsansvar. Om köparen upptäcker brister i verksamheten innan företagsförvärvet, exempelvis en förorening, kan ”specific indemnities” införas i förvärvsavtalet. Genom en utfästelse kan köparen undvika att drabbas av takbeloppsbegränsningar som rör den upptäckta bristen. Det kan vara problematiskt att komma överens om ”specific indemnities”. I vissa fall bör det vara fördelaktigare för en säljare att göra ett prisavdrag eftersom det

kan vara svårt att uppskatta framtida avfallspriser och vad som kommer att klassas som föroreningar i framtiden. Att införa en ”specific indemnities” i förvärsavtalet kan därför vara ett osäkerhetsmoment för en säljare.

Miljögarantier har ofta en garantitid mellan fem till tio år, de vill säga de har en längre garantitid än de allmänna garantierna i förvärsavtalet. En garanti har dock inget värde för en köpare om inte säljaren lämnar någon säkerhet, att han kan infria dem vid en framtida garantibrist. Ett sätt att lämna en säkerhet till en köpare kan vara att säljaren ”spärrar in” en del av köpeskillingen på ett ”escrow account” under garantiperioden. Säljaren får ränta på det inspärade beloppet. Men en låg bankränta under en lång garantiperiod kan bli kostsamt för ett riskkapitalbolag av den orsaken att riskkapitalbolag eftersträvar en hög avkastning på sitt investerade kapital. En ytterligare problematisk aspekt för riskkapitalbolag att lämna långa garantier är att de fonder som finansierar deras verksamhet ska återbetalas till bolagets investerare när fonden avslutas och köpeskillingen kan därmed inte vara inspärad på ett bankkonto under en längre tid. Att lämna garantier till en köpare vid ett företagsförvärv är inte enbart kostsamt ur ett avkastningsperspektiv för riskkapitalbolag utan även övriga företag bör även uppleva samma problematik eftersom bankens räntor är låga vilket ger dålig avkastning jämfört om beloppet skulle investeras i verksamheten. Problematiken blir dock tydligast i riskkapitalbolagens verksamheter eftersom de i större utsträckning än andra företag drivs av ett högt avkastningskrav.

Jag har tidigare konstaterat att jag anser att förutsägbarheten i miljöbalken är låg för nya ägare kring efterbehandlingsansvaret för historiska föroreningar. Om köparens förhandling med säljaren om garantier inte finns eller fungerar dåligt medför även det att förutsägbarheten vid företagsförvärvet minskar för köparen. Förutsägbarheten kan öka med hjälp av att en företagsbesiktning har genomförts på fastigheten. I uppsatsen har det dock framkommit att det kan vara svårt att uppskatta vad som kommer att klassas som avfall i framtiden och hur mycket en eventuell efterbehandling av ett område kan kosta. Tillförlitligheten i en företagsbesiktning är därför enligt min mening inte särskilt stor. Köparen kan inte förlita sig helt på den. Problem med förutsägbarheten i miljöbalken och förvärsavtalet är därför upprinnelsen till uppsatsen titel ”det som göms i snö kommer upp i tö”. En köpare vet sällan vid ett företagsförvärv vilket ansvar han har övertagit vid sitt köp, ett efterbehandlingsansvar kan exempelvis ”töa” fram efter en tid.

5.3 Miljöskadeförsäkring

I uppsatsen har det tidigare beskrivits att miljöbalkens regler kan vara svåröverskådliga och krångliga vilket kan leda till att förutsägbarhet för nya ägare att drabbas av ett efterbehandlingsansvar för historiska föroreningar kan upplevas som låg. Ett sätt att öka förutsägbarheten vid företagsförvärvet är att använda sig av en försäkringslösning. En försäkringslösning kan även förhindra och lösa eventuella förvärsrelaterade problem kring miljögarantier i förvärsavtalet.

Den i uppsatsen undersökta försäkringsformen kan anpassas efter parternas behov. Vid tecknandet av försäkringen kan försäkringen därför anpassas till att omfatta ett efterbehandlingsansvar för historiska föreningar. Försäkringsperioden anpassas efter parternas garantitid i förvärsavtalet. Hela eller delar av en fastighet kan försäkras och det krävs att föreningen har uppstått på fastigheten för att saneringskostnader utanför fastigheten ska kunna ersättas. Försäkringen kan även tecknas för den verksamhet som bedrivs på fastigheten. Förändringar i lagstiftningen under försäkringsperioden täcks även av försäkringen. Miljöansvarsdirektivets ansvar för allvarliga miljöskador som har implementerats i miljöbalken täcks även av försäkringen, däri bland skador på den biologiska mångfalden. Det finns ingen fast premie för försäkringen utan försäkringsbolaget sätter premien utifrån risken i varje enskilt fall. Riskbedömningen sker utifrån vad fas ett och fas två undersökningarna visar. Ett krav för att kunna teckna försäkringen är att en fas ett undersökning har vidtagits. Premien för försäkringen brukar vara mellan två till åtta procent av försäkringsbeloppet som är 50 miljoner euro. Om en skada inträffar som är ersättningsbar utfaller en självrisk som är individuellt bestämd, vanligtvis uppgår den till en miljon svenska kronor. Självriskens storlek motverkar att mindre skador regleras med hjälp av en försäkring. Detta är en ny försäkringslösning i Sverige och i dagsläget har endast ett par skador reglerats men försäkringsbolaget räknar med att fler skador kommer att inträffa eftersom inga försäkringsperioder har löpt ut ännu.

Genom att använda sig av en försäkringslösning vid ett företagsförvärf slipper säljaren att garantera något i förvärsavtalet om efterbehandlingsansvaret. Om en försäkring har tecknats vid förvärfvet och köparen får ett krav på efterbehandling under försäkringsperioden anmäler han det till försäkringsbolaget som utreder hans ersättningsanspråk. Köparen slipper dessutom till viss del bekymra sig för beloppsbegränsningar eftersom det finns ett större utrymme för köparen att reglera ett maxbelopp för ersättning i en försäkring. Försäkringen täcker dessutom identifierade brister i miljön som understiger Naturvårdsverkets gränsvärden, vilket leder till att även identifierade brister kan försäkras. Problematiken för riskkapitalbolag undviks även via en försäkringslösning, inga garantier behöver lämnas vid förvärsavtalet kring miljön och kostsamma säkerhetsalternativ för långa miljögarantier undviks.

Försäkringen kan även ses som en tillgång i verksamheten eftersom den kan överflyttas till en eventuell ny köpare under försäkringsperioden. Försäkringsformen är av en så kallad claims made typ, vilket innebär att skador som uppstår måste anmälas till försäkringsbolaget inom den avtalade försäkringsperioden för att kunna ersättas. Kritik mot claims made försäkringar har varit att de ger ett begränsat skydd.

Den aktuella försäkringstypen ger ett sämre skydd för försäkringstagaren jämfört med en försäkring som har en modell som utgår ifrån inträffandeteorin. Enligt min mening kan föreningar i miljön vara

komplexa och det kan dröja en tid innan verkningarna upptäcks i miljön. Det kan därför vara svårt för en försäkringstagare att inom en begränsad försäkringsperiod upptäcka skador och hinna anmäla dessa till försäkringsbolaget. Givetvis förstår jag att miljörisker i verksamheter är svåra och riskfyllda att försäkra och att försäkringsbolagen därför måste begränsa sina villkor för ersättning. Men för att denna försäkringsform ska vara och bli mer attraktiv på försäkringsmarknaden anser jag att det krävs generösare villkor för anmälningstiderna.

Jag är övertygad om att en försäkring kan minska transaktionskostnaderna för de förhandlande parterna vid ett företagsförvärv. Dels genom uteblivna kostnader vid förhandling av miljögarantier och dels eventuella kostnader för tolkning av förvärvsavtalet om ett efterbehandlingsansvar skulle uppstå. Hur mycket en försäkring kan underlätta för parterna måste givetvis avgöras från fall till fall. Utifrån tidigare diskussion bör det konstaterats att det finns många fördelar med att använda sig av en försäkring. En försäkringslösning kan även vara stimulerande för marknaden, fler företagsförvärv fullbordas, eftersom den underlättar försäljningsprocessen. En aspekt som uppsatsen inte har tagit upp är att en försäkringslösning kan vara ett bra alternativ för en köpare i dessa dagar när ekonomin går på högvarv. Köparens förhandlingsutrymme med säljaren om säkra miljögarantier kan i dessa dagar vara en svår uppgift att förhandla om, säljaren kan ha många köpare att välja emellan. En försäkring kan därmed ge köparen en trygghet, vilket kan medföra att han "vågar" genomföra företagsförvärvet. Köparens trygghet genom att teckna en försäkring måste förvisso vägas mot försäkringens premiekostnad som köparen vid denna situation får betala.

Jag anser att denna försäkringslösning främst vänder sig till riskkapitalbolag. De borde vara mer villiga än exempelvis ett familjeföretag att avtala om en lägre köpeskilling till följd av en försäkring för att kunna lösgöra köpeskillingen snabbt. Marknaden för miljöskadeförsäkringar är relativt ny och jag anser likt Vitboken att försäkringsbolagens erfarenheter av att bedöma miljörisker i försäkringstagarnas verksamheter kommer att bli större vilket bör leda till att försäkringen i större utsträckning även kommer att bli ekonomisk effektiv för andra bolag än riskkapitalbolag. Det vill säga att premien mer exakt kommer att motsvara risken i bolaget. En större erfarenhet hos försäkringsbolagen bör därmed leda till att försäkringen i framtiden kommer att efterfrågas och tecknas av andra bolag än endast riskkapitalbolag.

Att använda sig av försäkringar för efterbehandlingskostnader bör även vara bra ur ett samhällsekonomiskt perspektiv eftersom kostnaderna för sanering allokeras på försäkringskollektivet istället för att belasta staten och i slutändan skattebetalarna.

En aspekt som ligger utanför problemställningen men som kan vara av intresse att nämna är att en ökad användning av en försäkringslösning skulle kunna leda till att alltför förorenade områden skulle kunna identifieras i Sverige. Försäkringsbolagen, i alla fall det ovan beskrivna, vill minst att en

fas ett undersökning ska ha genomförts för att en försäkring ska kunna tecknas. Användandet av försäkringen kan även leda till en så kallad moral hazard effekt, att försäkringstagaren ändrar sitt beteende till att bli mindre riskmedveten vad gäller den bedrivna verksamheten eftersom en försäkring täcker efterbehandlingsansvaret om en förorening skulle inträffa. Om den effekten inträffar skulle det kunna leda till en ökning av förorenade områden.

Huruvida fler förorenade områden kommer att identifieras i Sverige genom ett användande av en försäkring och om svenska staten kommer att genomföra direktivets uppmaning till uppmuntrande åtgärder till att teckna miljöskadeförsäkringar får framtiden utvisa.

Käll-och litteraturförteckning

Förarbeten

Prop. 1997/98: 45 del 1 och del 2, *Miljöbalk*

Prop. 2006/07:95, *Ett utvidgat miljöansvar*.

SOU 2006:39 *Ett utvidgat miljöansvar*.

EU-rätt

Direktiv 96/82/EG, *Om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga olyckshändelser där farliga ämnen ingår*.

Vitbok om ersättningsansvar för miljöskador, KOM (2000) 66 slutlig, 9 februari 2000.

Ekonomisk reform: Rapport om produkt- och kapitalmarknadernas funktion i gemenskapen, KOM (2001) 736 slutlig, 7 december 2001.

Direktiv 2004/35/EG, *Om miljöansvar för att förebygga och avhjälpa miljöskador*.

Doktrin

Bengtsson, Bertil, Ulf Bjällås, Stefan Rubenson, Rolf Strömberg, *Miljöbalken: en kommentar*, del 1, 1-15 kap, Nordstedts juridik, Stockholm, 2000.

Corino, C, *Environmental due diligence*, European Environmental Law Review, April 2000, s.120-124.

Darpö, Jan, *Eftertanke och förutseende- en rättsvetenskaplig studie om ansvar och skyldigheter kring förorenade områden*, Uppsala Universitet, 2001.

Forsbacka, Kristina, *Kan ett moderbolag bli ansvarigt för miljöfarlig verksamhet som dess dotterbolag bedriver*, SvJT, 2000, sid 905.

Larsson, Gerard, *Garantiförsäkringar säkrar riskaffärer*, Dagens industri, 2005-06-09.

Michanek, Gabriel, Charlotta, Zetterberg, *Den svenska miljöretten*, Iustus förlag, Uppsala, 2004.

Orrbeck, Martin, *Företagsförvärv i praktiken*, Studentlitteratur, Lund, 2006.

Sacklén, Mats, *Om felansvaret vid aktieköp*, SvJT, 1993, 812-853.

Sandgren, Claes, *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare: ämne, material, metod och argumentation*, Norstedts juridik, Stockholm, 2 upplagan, 2007.

Sevenius, Robert, *Företagsförvärv- en introduktion*, Studentlitteratur, Lund, 2003.

Sevenius, Robert, *Om "due diligence"- företagsbesiktningens betydelse i svensk rätt*, SvJT, 2007 s. 499-515.

Sevenius, Robert, *Due diligence eller garantier-en fråga om antigen eller?* Balans nr. 2, 2003.

Svernlöv, Carl, *Förvärvsavtalet och dess garantier*, Balans nr 5, 2004.

Svernlöv, Carl, *Risikfördelning i förvärvsavtalet*, Balans nr 8-9, 2004.

Waldenvik, Anders, *Ansvarförsäkringens inträffande- och claims made-teorier - en jämförelse*, Nordisk försäkringstidskrift nr 4, 1986, s. 301-304.

Internetkällor

<http://www.naturvardsverket.se/sv/Verksamheter-med-miljopaverkan/Efterbehandling-av-fororenade-omraden/Laget-i-landet---efterbehandling/>, 2008-02-02

<http://www.wistrand.se/photo/aktuellt/Artikel%20av%20Kristina%20Forsb acka%20och%20Elina%20Lampi%20Fagerholm.pdf>, 2008-02-02

http://www.aigeurope.se/aigweb/document/1041/ENVIRONMENTAL_2005xx_Swedish.pdf, 2008-02-02

http://www.aigeurope.se/aigweb/document/1041/ENVIRONMENTAL_2005xx_Swedish.pdf, 2008-02-02

Intervjuer

Telefonsamtal Sofia Pettersson, 2007-11-05, 2007-11-22, 2007-12-03.

Lars Johansson, Tyréns, 2007-11-20.

Rättsfallsförteckning

Koncessionsnämnden

KN B 15/95
KN B 156/96
KN B 265/96
KN B 14/97

Miljööverdomstolen

MÖD M 9822-02
MÖD M 5338-04
MÖD M 8552-03
MÖD M 816-05
MÖD M 2812-05
MÖD M 1785-06

Miljödomstolen

M 115-99

Regeringsrätten

RA 1996 ref 57

Bilaga A Aktieöverlåtelseavtal

7. Säljarens garantier och utfästelser

Köparen kommer i tiden mellan Avtalsdagen och Tillträdesdagen genomföra en due diligence-undersökning av Bolaget och dess verksamhet samt företaga en okulär besiktning av däri ingående väsentlig lös och fast egendom varvid dokument och information kommer sammanställas av Säljaren och göras tillgängligt för Köparen i ett för ändamålet särskilt upprättat datarum. Datarummet har sammanställts enligt en frågelista utarbetad av Säljaren, **Bilaga 7**.

Parterna är överens om att Säljaren inte skall anses ha brutit mot sina garantier och utfästelser under förutsättning av att (i) omständighet som utgör brott mot garanti eller utfästelse klart kunnat fastställas utifrån innehåll och formulering i de dokument och de svar Säljaren gjort tillgängliga för eller försett Köparen med i ovannämnt datarum eller klart kunnat fastställas utifrån den okulära besiktningen från Köparens sida av väsentlig fast och lös egendom, samt (ii) att det på objektiva grunder var uppenbart för Köparen att sådan omständighet innebar ett brott mot någon av Säljarens garantier och utfästelser.

7.1 Registrering

Bolaget är vederbörligen bildat och registrerat enligt svensk rätt. Bolaget förfogar över oinskränkta bolagsrättsliga befogenheter, alla licenser, tillstånd och behörigheter nödvändiga för att bedriva sin verksamhet såsom den bedrivs vid Tillträdesdagen samt att äga, hyra och administrera samtliga tillgångar och fastigheter vilka nyttjas i verksamheten.

7.2 Bolagshandlingar och dokumentation

- (a) Korrekta, fullständiga och aktuella kopior av bolagsordning, aktiebok och registreringsbevis för Bolaget bifogas härtil som **Bilaga 7.2(a)**.
- (b) Bolagets samtliga bolagshandlingar, inklusive, utan begränsning, aktiebrev och aktiebok, protokoll från styrelsemöten och bolagsstämmor föreligger och förvaras på ett betryggande och korrekt sätt.
- (c) Bolaget har inte försummat kravet att inge årsredovisning eller annan i Lagar ålagd redovisning till relevant Myndighet.

7.3 Äganderätt och behörighet att överlåta Aktierna; kapitalbildning

- (a) Säljaren har full och oinskränkt äganderätt till Aktierna och full behörighet att sälja och överlåta Aktierna och att uppfylla övriga åtaganden enligt detta Avtal. Aktierna är inte pantförskrivna, in-tecknade eller föremål för inskränkt dispositionsrätt eller föremål för tredjemansrättigheter.
- (b) Aktierna har utfärdats lagenligt och inte i strid med någon förköpsrätt eller annan rättighet och är till fullo betalda och utgör etthundra (100)

rättigheterna som Bolaget äger eller använder, eller vilka är avsedda att användas i eller vilka är nödvändiga för deras verksamhet med undantag för de förlikta tvister som anges i **Bilaga 7.8(b)**.

- (c) Bolaget gör inte intrång i någon fysisk eller juridisk persons Immateriella rättigheter.

7.9 Tillstånd

Samtliga licenser, tillstånd och medgivanden nödvändiga för att Bolaget skall kunna bedriva sin verksamhet som den bedrivs på Tillträdesdagen är fullt giltiga och det föreligger inga överträdelse av sådana licenser, tillstånd eller medgivanden. Det föreligger ingen förestående eller pågående rättslig process eller annat förfarande vilket rör upphävande av befintlig licens, tillstånd eller medgivande.

7.10 Miljö

- (a) Bolaget innehar samtliga miljörelaterade tillstånd, licenser och godkännanden av Myndighet, nödvändiga för Bolagets nuvarande bedrivande av verksamheten.
- (b) Bolaget har inte mottagit meddelande om överträdelse av tillämpliga och bindande miljörelaterade Lagar, vilken överträdelse inte har rättats.
- (c) Bolaget följer och har följt samtliga tillämpliga miljörelaterade Lagar och inga rättsprocesser mot Bolaget vad gäller överträdelse av sådana miljörelaterade Lagar pågår eller har inletts eller, såvitt Säljaren känner till, hotar.
- (d) Alla Bolagets egendom, tillgångar och byggnader är fria från Farliga substanser vilka kan kräva åtgärder för att avhjälpa, åtgärda, förhindra, eller motverka skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön (tillsammans "Avhjälpan Åtgärder").
- (e) Ingen verksamhet bedrivna av Bolaget till Tillträdesdagen har medfört förorening eller annan störning beträffande arbetsmiljö, mark, vatten eller byggnad eller anläggning, vilket medför ansvar för Bolaget, eller en skyldighet för Bolaget att vidta eller betala ersättning för Avhjälpan Åtgärder. Bolaget har inget ansvar för förorening eller Farliga substanser eller Avhjälpan Åtgärder hänförliga till tiden innan Tillträdesdagen och Bolaget har inte till följd av avtal eller i övrigt åtagit sig eller accepterat eller annars medgivit något ansvar för förorening eller Farliga substanser eller Avhjälpan Åtgärder.

Bilaga B AIG:s Pollution Legal Liability Policy

A MEMBER OF AMERICAN INTERNATIONAL GROUP, INC.

POLLUTION LEGAL LIABILITY POLICY 2005:1

General Conditions

Policy Number:

In consideration of the payment of the Policy Premium, in reliance upon the statements in the Declarations made a part hereof, and pursuant to all of the terms of this Policy, the Company agrees with the **Named insured** as follows:

Art.1.: Coverages

Art.1.1.: Coverage A: On-site Cleanup Costs resulting from Pre-Existing Conditions

1. The Company agrees to pay **Cleanup Costs** resulting from **Pollution Conditions** on or under the **Insured property** on behalf of the **Insured** sustained by reason of the discovery by the **Insured** during the **Policy Period** of **Pollution Conditions** in, on or under the **Insured Property** which commenced prior to the **Continuity Date** of this Coverage, provided:
  - (a) The discovery of the on-site **pollution conditions** is reported to the Company in writing as soon as possible after discovery by the **Insured** and in any event during the policy period in accordance with article 2 of this Policy
  - (b) Where required, such **Pollution Conditions** have been reported to the appropriate governmental agency in compliance with applicable **Environmental Laws** in effect as of the date of discovery.
2. The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period**, or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Clean-up Costs** resulting from **Pollution conditions** on or under the **Insured Property** which commenced prior to the **Continuity Date**.

Art.1.2.: Coverage B: On-site Cleanup Costs resulting from New Conditions

1. The Company agrees to pay **Cleanup Costs** resulting from **Pollution Conditions** on or under the **Insured property** on behalf of the **Insured** sustained by reason of the discovery by the **Insured** during the **Policy Period** of **Pollution Conditions** in, on or under the **Insured Property** which commenced on or after the **Continuity Date** of this Coverage, provided:
  - (a) The discovery of the **On-site Pollution Conditions** is reported to the Company in writing as soon as possible after discovery by the **Insured** and in any event during the policy period in accordance with Article 2 of this Policy
  - (b) Where required, such **Pollution Conditions** have been reported to the appropriate governmental agency in compliance with applicable **Environmental Laws** in effect as of the date of discovery.
2. The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period**, or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Clean-up Costs** resulting from **Pollution conditions** on or under the **Insured Property** which commenced on or after the **Continuity Date** of this Coverage.

Art.1.3.: Coverage C: third party claims for On-Site Bodily Injury and Property Damage

The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period** or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Bodily Injury**, or **Property Damage** of third-parties caused by **Pollution Conditions** on or under the **Insured Property**, provided that such **Bodily Injury** or **Property Damage** is caused while the person injured or damaged is on the **Insured Property**.

Art.1.4.: Coverage D: third party claims for Off-Site Cleanup Costs resulting from Pre-Existing Conditions

The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **policy period**, or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Cleanup Costs** resulting from **Pollution Conditions** beyond the boundaries of the **Insured Property** which commenced and migrated from the **Insured Property** prior to **Continuity Date**.

Art.1.5.: Coverage E: third party claims for Off-Site Cleanup Costs resulting from New Conditions

The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period**, or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Cleanup Costs** beyond the boundaries of the **Insured Property** resulting from **Pollution Conditions** which commenced on or after the **Continuity Date** and migrated from the **Insured Property**.

Art.1.6.: Coverage F: third party claims for Off-Site Bodily Injury and Property Damage

The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period** or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Bodily Injury** or **Property Damage** of a **Third Party** beyond the boundaries of the **Insured Property** that result from **Pollution Conditions** in, on or under the **Insured Property** which have migrated beyond the boundaries of the **Insured Property**.

Art.1.7.: Coverage G: pollution conditions resulting from transported cargo

The Company agrees to pay **Loss** on behalf of the **Insured** that the **Insured** becomes legally obligated to pay as a result of **Claims** first made against the **Insured** and reported to the Company in writing during the **Policy Period** or during the **Extended Reporting Period** if applicable, for **Bodily Injury**, **Property Damage** or **Clean-Up Costs** resulting from **Pollution Conditions** resulting from **Transported Cargo**.

Art.1.8.: Coverage H: Physical Injury resulting from Pollution Conditions

If an **Insured Person** sustains **Accidental Physical Injury** as a direct result of **Pollution Conditions** during the **Operative Time** and within the **Policy Period** which within two years solely and independently of any other cause results in death, *severance of limb(s)*, *Burns* or the incurring of *Medical Expenses*, the Company will pay the **Named Insured** or, in the case of *Medical Expenses*, the **Named Insured** or the **Insured Person** the amount appropriate to the benefit shown in the *Schedule*.

Art.2.: Notice requirements and claim provisions

It is a condition precedent to any rights afforded under this Policy that the **Insured** provide the Company with notice of **Pollution Conditions** as follows:

Art.2.1.: *If Coverage A.2, B.2, C, D, E, F, or G is purchased, the following applies*

1. In the event of a claim for **Cleanup Costs, Bodily Injury, Property Damage**, arising from **On-Site Pollution Conditions** or **Off-Site Pollution Conditions**, the **Insured**, shall give the Company written notice as soon as possible during the **Policy Period**, or the **Extended Reporting Period** if applicable, but in no event later than thirty (30) days after receipt of the claim by the **Insured**.
2. The **Insured** shall furnish information at the request of the Company. When a **Claim** has been made, the **Insured** shall forward to the Company as soon as practicable after receipt, or receipt by its representative or agent, of the following:
  - (a) All correspondence between the **Insured** and any claimant;
  - (b) All demands, summons, notices or other processes or papers filed with a court of law, administrative agency or an investigative body;
  - (c) All technical reports, laboratory data, field notes or any other documents generated by persons hired by the **Insured** to investigate or remediate **On-Site Pollution Conditions** or **Off-Site Pollution Conditions**;
  - (d) All expert reports, investigations and data collected by experts retained by the **Insured** whether or not the **Insured** intends to use the material for any purpose; and
  - (e) Any other information developed or discovered by the **Insured** concerning the **Claim** whether or not deemed by the **Insured** to be relevant to the **Claim**.

The duty to furnish the above information shall be ongoing.

The **Insured** shall, at the Company's request, provide the Company satisfactory assurance that all materials obtained are in compliance with any and all privacy and/or data protection requirements mandated by controlling law.

3. If the **Insured** refuses to consent to any settlement within the limits of liability of this Policy recommended by the Company and acceptable to the claimant, the Company's duty to defend the **Insured** shall then cease and the **Insured** shall thereafter negotiate or defend such **Claim** independently of the Company and the Company's liability shall not exceed the amount, less the Deductible or any outstanding Deductible balance, for which the **Claim** could have been settled if such recommendation was consented to.
4. The **Insured** must cooperate with the Company and offer all reasonable assistance in the investigation and defense of **Claims** under the applicable Coverages purchased. The Company may require that the **Insured** submit to examination under oath, and if required attend hearings, depositions and trials. In the course of

Art.3.: Rights of the Company and duties of the Insured in the event of on-site pollution conditions or off-site pollution conditions

Art.3.1. The Company's Rights.

1. The Company shall have the right but not the duty to clean up or mitigate **On-Site** or **Off-Site Pollution Conditions**, upon receiving notice as provided in article 2 of this Policy.
2. Allocation of Sums Expended. Any sums expended by the Company under article 3.1. will be deemed incurred or expended by the **Insured** and shall be applied against the limits of coverage under this Policy.

Art.3.2.: Duties of the Named Insured

The **Named Insured** shall have the duty to clean up **On-Site Pollution Conditions** to the extent required by **Environmental Laws**, by retaining competent professional(s) or contractor(s) mutually acceptable to the Company and the **Named Insured**. The Company shall have the right but not the duty to review and approve all aspects of any such cleanup. The **Named Insured** shall notify the Company of actions and measures taken pursuant to this sub-paragraph.

Art.4.: Exclusions

Art.4.1.: The following exclusions apply to all coverage:

This Policy does not apply to **Claims** or **Loss**:

- A. due to or for any punitive, exemplary or multiplied damages or statutory assessments, or any civil, administrative or criminal fines or penalties.
- B. arising as a result of liability of others assumed by the **Insured** under any contract or agreement, unless the liability of the **Insured** would have attached in the absence of such contract or agreement.
- C. except with respect to coverage G, arising out of the ownership, maintenance, use, operation, loading or unloading of any **Automobile**, aircraft, watercraft or rolling stock.
- D. arising from **Pollution conditions** resulting from any **Identified Underground Storage Tank** unless satisfactory integrity test results (Company approved method) are received and approved by the Company. Coverage is available only for those **Identified Underground Storage Tanks** specifically approved in writing by the Company and scheduled in the Policy by endorsement. Provided, however, that this exclusion does not apply to a **Pollution Condition** arising from an **Underground Storage Tank** that was removed prior to the **Inception Date**.

- E. arising from **On-Site or Off-Site Pollution Conditions** which commence subsequent to the time the **Insured property** is sold, leased, given away, abandoned or operational control has been relinquished.
- F. directly or indirectly connected to nuclear reactions including nuclear fission or fusion, radioactive fallout or other radioactive substances.
- G. arising from **Pollution Conditions** based upon or attributable to the **Responsible Insured's** apparent intentional, knowing, willful or deliberate noncompliance with any statute, regulation, ordinance, administrative complaint, notice of violation, notice letter, executive order, or instruction of any governmental agency or body.
- H. arising from or in consequence of, whether direct or indirect, war, invasion, act of foreign enemy, hostilities (whether war be declared or not), civil war, rebellion, revolution, insurrection or military or usurped power, strike, riot, civil commotion, **Terrorism** or sabotage.
- I. for costs, charges or expenses incurred by the **Insured** for goods supplied or services performed by the staff or salaried employees of the **Insured**, or its parent, subsidiary or affiliate, unless such costs, charges or expenses are incurred with the prior written approval of the Company in its sole discretion.
- J. arising from **Pollution Conditions** that result from an illegal act or omission:
  - 1. of the **Named insured**, its servants or agents, or
  - 2. of any tenant, lessee, sub-lessee, assignee of a lease or any other operator of the **Insured property** or any portion thereof, if it, he or she knew or could have reasonably foreseen that the **Pollution Conditions** would result.
- K. arising from the presence of asbestos or any asbestos-containing materials.
- L. arising from the presence of lead paint which is or had been applied to any real or personal property in, on or under the **Insured property**.
- M. by any **Insured** against any other person or entity who is also an **Insured** under this policy.
- N. arising from **Pollution Conditions** existing prior to the inception date of this Policy and not disclosed in the application for this Policy, if any **Responsible Insured** knew or reasonably could have expected that such **Pollution Conditions** could give rise to **Clean-Up Costs**, interruption of the **Insured's** business, or a **Claim** under this Policy.

Art.5.5.: Deductible

Subject to the foregoing articles 5.1. through 5.4., this Policy is to pay covered **Loss** in excess of the Deductible amount stated in the Declarations for that particular Coverage up to but not exceeding the applicable "Each Incident" limit of Coverage. The Deductible amount applies to all **Loss** arising from the same, related or continuous **Pollution Conditions**.

If the same, related or continuous **Pollution Conditions** result in coverage under more than one coverage, only the highest applicable Deductible under such Coverages shall apply.

The **Insured** shall promptly reimburse the Company for advancing any element of **Loss** falling within the Deductible.

Article 6: Definitions

- A. **Automobile** means a land motor vehicle, trailer or semi-trailer designed for travel on public roads including any machinery or apparatus attached thereto.
- B. **Bodily Injury** means physical injury, or sickness, disease, mental anguish or emotional distress when accompanied by physical injury, sustained by any person, including death resulting therefrom.
- C. **Cargo** means goods, products or wastes transported for delivery by a carrier properly licensed to transport such goods, products or wastes.
- D. **Claim** means a written demand received by the **Insured** seeking a remedy and alleging liability or responsibility on the part of the **Insured** for **Loss** under Coverage A2, B2 and C through G.
- E. **Cleanup costs** means reasonable and necessary costs, charges or expenses, including legal or associated expenses incurred with the Company's written consent, which consent shall not be unreasonably withheld or delayed including those incurred in the investigation, removal, remediation including associated monitoring, or disposal of soil, surface water, groundwater or other contamination:
  - 1. to the extent required by **Environmental Laws**, or specifically mandated by order of any governmental or statutory body or agency or court acting under the authority of **Environmental Law(s)**; or
  - 2. that have been actually incurred by any governmental or statutory body or agency, or by third parties
- F. **Continuity Date** means the date stated in Item 8 of the Declarations
- G. **Conveyance** means any owned, leased or rented **Automobile**, aircraft, watercraft or rolling stock.

Art. 7.13 Choice of Law and Forum

This Policy shall be governed by the substantive law of Sweden.

The Company and the **Insured** agree to resolve any dispute arising out of or in connection with this Policy through arbitration in accordance with the Swedish Act on Arbitration ("lagen om skiljeforfarande"). Arbitration proceedings shall take place in Stockholm and shall be conducted in accordance with the local Swedish laws.

Any interpretation of this policy relating to its construction, validity or operation shall be made in accordance with the laws of Sweden and The Swedish Insurance Contracts Act – Lag (2005:104) om försäkringsavtal – is applicable.

Art.7.14 Payment of Premium

All premium stated to be payable hereunder must have been paid within 15 days of the commencement date of this Policy or, where the Policy Period exceeds one year and unless otherwise stated in the Declarations, on each anniversary thereof.

In the case of late premium payment, the Company's obligations under the Policy shall cease as from the **Inception Date** of the Policy and shall not be reinstated until the premium is paid.

Art. 8 Extended Reporting Period for Claims – Coverage A through G

The **Named Insured** shall be entitled to an Automatic **Extended Reporting Period**, and (with certain exceptions as described in Art. 8.2) be entitled to purchase an **Optional Extended Reporting Period** for Coverages A through G collectively, upon termination of coverage as defined in Art. 8.2. Neither the Automatic nor the **Optional Extended Reporting Period** shall reinstate or increase any of the limits of liability of this Policy.

Art. 8.1 Automatic Extended Reporting Period

Provided that the **Named Insured** has not purchased any other insurance to replace this insurance and which applies to a **Claim** otherwise covered hereunder, the **Named Insured** shall have the right to the following: a period of sixty (60) days following the effective date of such termination of coverage in which to provide written notice to the Company of **Claims** first made and reported within the Automatic **Extended Reporting Period**.

A **Claim** first made and reported within the Automatic **Extended Reporting Period** will be deemed to have been made on the last day of the **Policy Period**, provided that the **Claim** arises from **Pollution Conditions** that commenced before the end of the **Policy Period** and is otherwise covered by this Policy. No part of the Automatic **Extended Reporting Period** shall apply if the **Optional Extended Reporting Period** is purchased.